

כאִסְתֵּי קִרְיָא לֹא אֶבְרַחְיָא . אֶבְרַחְיָא מִמִּנְהִי וְנִבְרַחְיָא
(לפי ברכות) . הַיְיָ הוֹדוּ לַיהוָה כִּי יִשְׂרָאֵל הוֹדוּ
לַיהוָה וְיִשְׂרָאֵל הוֹדוּ לַיהוָה . וְעַתָּה מִלְּפָנֶיךָ יְיָ
עַל כָּל הַיְשָׁבוֹת הַלְלוּ אֶת הַיְיָ אֱלֹהֵינוּ מִבְּרֵית
עוֹלָם וְעַד . וְעַתָּה מִלְּפָנֶיךָ יְיָ עַל כָּל הַיְשָׁבוֹת
הַלְלוּ אֶת הַיְיָ אֱלֹהֵינוּ מִבְּרֵית עוֹלָם וְעַד .
וְעַתָּה מִלְּפָנֶיךָ יְיָ עַל כָּל הַיְשָׁבוֹת הַלְלוּ
אֶת הַיְיָ אֱלֹהֵינוּ מִבְּרֵית עוֹלָם וְעַד .

מראי מקומות לעיון בדף היומי

בית מדרש גבוה
לתורה
כולל הדף היומי
קרית ספר ת"ו
מיסדה של עמותת
"משול ערימת"
רחוב שאגת אריה 17/25
קרית ספר 71919 מודיעין עלית
ארץ ישראל

גליון מספר 371

הוצגה ע"י בנים הנח"ג
הר"ר אברהם אליעזר מרקוביץ שליט"א לונדון

בס"ד, י כסלו התשע"א. מסכת זבחים דף ז - דף יג

"דיו לבא מן הדין להיות כנידון", וכיון דמכפר על החיוב כרת, שוב לא תכפר על עשה, דנהי דעולה מכפרת על כמה עשין, מכל מקום חטאת דמכפרת אעשה מקל וחומר מכריתות, אין ללמוד טפי מכריתות. וכתב דאפשר דרבא סבר כרבי טרפון, דאית ליה (בבא קמא יח:) דבמפרין קל וחומר לא אמרינן דיו. עוד הקשה דכריתות מכפר דוקא בשוגג, אבל על עשה דמוזיד הוא מינא לן דמכפר. [עיי' לקמן עמוד ב' אות יא] וכתב דאולי לאו דוקא נקט רבא חייבי כריתות, וכונתו על קרבן עולה ויורד דמכפר על לאו דלא תשא דחמיר, וגם במזיד מכפר בשבועת העדות וקל וחומר על עשה דקיל. [אמנם עיי' תוס' ד"ה על חייבי עשה, ולכאורה כוונתם ליישב קושיית השפת אמת].

(ה) רש"י ד"ה חטאת ששחטה, כגון חטאת חלב שנשחטה לשם חטאת דם. וברש"י ד"ה כשרה כתב, ועלתה לו. וכתב בברכת הזבח, דצריך לגרוס "ולא עלתה לו", דאי גרסינן "ועלתה", היינו דעלתה לשם דם ולא לשם חלב, והוכיח מדאיתא לקמן (ט:) דרב אחא מתני בשם רבא כולהו לפסולא, ולא מסתבר שיחלקו כל כך, דללישנא קמא כשרים ויעלו כמו כיון לשם חלב, וללישנא בתרא דרב אחא פסול לגמרי. עוד הביא, דרש"י במנחות (ג:) ד"ה הא אמר רבא וכו', כתב ולא עלתה לבעלים. ובצאן קדשים כתב, דלא שייך בחטאת כשרה ולא עלתה. ובחק נתן כתב, שמצאנו כן נמי בחטאת.

(ו) תוס' ד"ה חטאת, וכגון שלא הפרישה וכו'. פירש בחק נתן, דאף בתחילת דבריהם כוונתם היתה שנדב להביא עולה ועדיין לא הפרישה, דעל כל עשה שבידו שייכא האי עולה, ודוקא בלא נדר שייכא חטאת גביה. ובאי נמי פירשו, דכשנדר, אמר להדיא, דכשפירש יהני לכל מה שעבר. [עיי' מה שפירש רש"י (בעמוד ב')] ד"ה מקופיא ומה שהגיה בשיטה מקובצת (אות ח')]. והרש"ש פירש, דמי שיודע דעבר אעשה ומחוייב עולה, מסתמא יביא ויכפר לו על כל עשה שעליו ותו לא שייכא חטאת גביה, אבל בהפריש כבר, חיישינן שעבר עשה אחר הפרשה דהא אין לך אדם וכו', והוא לא ידע, וזו שהפרישה לא תכפר לאם תמצוי לומר דלא מכפרת אעשה דלאחר הפרשה. ובאי נמי כוונתם, דאם תאמר דמה שיודע שעבר אעשה עדיין לא מכריח שייכא עולה, יש לומר דאמר "הרי עלי".

(ז) בא"ד, דמסתמא עולה יביא ויכפר על הכל. הקשו הרש"ש ובמרומי שדה, דהכא נמי נימא בחטאת דמסתמא יביא חטאת ואין שייך בו כפרת חטאת, ואמאי פסק רבא במחויב חטאת פסולה. ותירץ המרומי שדה, דשאני חטאת שבאה על כריתות, ותשובה לחדור לא מהניא לה מידי בלא מעשה הקרבן, ודוקא בעולה דאתיא אעשה מיד כשבדעתו להביא עולה הרי שב ונתכפר לו. והרש"ש תירץ, דשאני מחויב חטאת דמכפרת על חבירו מקיבעא, ולא דמי למחויב עולה דמכפרת רק מקופיא, משום הכי חמיר טפי, ואף שעלה בדעתו להביא חטאת אכתי חשיב מחויב.

(ח) תוס' ד"ה על מי שאינו, אית דגרסי וכו'. פירש הצאן קדשים, דיש גורסים בהאי מימרא דרבא, עולה ששחטה על מי שאינו מחויב כלום, דפסולה,

דף ז ע"א

(א) רש"י ד"ה תורה ששחטה לשם, לא ששחטה על מנת שיתכפר בה מי שאינו בעלים. וטעמא כמו שכתבו תוס' ד"ה תורה, דאין שינוי בעלים אלא בזריקה, וכדאיתא לקמן (י.) שאם אמר הריני שוחט לשם פלוני כשר. אבל ברמב"ם (פט"ו מפסולי המוקדשין ה"א) כתב, וכן אם שחט עולת ראובן לשם שמעון לא עלתה לא לראובן ולא לשמעון. והקשה שם המשנה למלך מההיא דלקמן י. ותירץ השפת אמת, דאפשר דהרמב"ם פירש הא דאמרה הגמ' "תורה ששחטה לשם תורת חבירו" דלא כרש"י, (דאי כדבריו היה עליו להזכיר דין זה), אלא שהשחיטה היתה לשם אחר, וסבר ר' חסדא דשינוי בעלים פוסל בשחיטה אפילו שלא על דעת לזרוק, משום דכתיב "תורת שלמיו" והוא הדין לכל הקרבנות. והיינו דוקא בשחיטה, "ואינו בדי' עבודתו" היינו בהולכה וקבלה, והגמ' דלקמן י. דהריני שוחט לשם פלוני כשר, אתיא כרבה והרמב"ם פסק כרב חסדא.

(ב) בסוה"ד, ולא שינוי קודש שהיתה לראובן וכו'. פירש הברכת הזבח, דשחט תורה שהפרישה על נס ידידה דיורדי הים, לשם נס שנעשה לחבירו שיצא מסבית האסורים, ולעולם שוחט בשביל עצמו אלא על נס אחר. ובחק נתן הוסיף, דרבה סבר עלתה לבעלים, כיון דלא איכפת לן בשינוי הנסים, ורב חסדא סבר פסול דלא לשם נס שלו נשחטה ואינה שלמיו. והקשה הקרן אורה, הא לשם נס אחר בדידה כשרה היא. ומשום הכי פירש, דשחט תורת ראובן לנס דשמעון, ואף אי הוי נס אחד לשניהם. ולא מיפסל משום שינוי בעלים, דהא כתבו תוס' ד"ה תורה, דאין שינוי בעלים פוסל בשחיטה, או משום דאמר לשם תורת שמעון ולא לשם שמעון.

(א) גמ', שלמים לשם תורה פסולה הא תורה וכו'. כתב הצאן קדשים, דהוי מצי למידק מרישא שאמרו תורה ששחטה לשם שלמים כשרה, דכל שכן תורה לשם תורה דכשרה. אלא דמצי לשנויי כדהשתא לא ידידה, ולהכי אקשי מסיפא דבה איכא למידק ארתני שלמים לשם תורה וכו'.

(ב) תוס' ד"ה הגה"ה רב חסדא, נראה דדוקא בתורה פליג משום דכתיב בהן קרא שלמיו וכו'. בזבח תורה רצה לומר, דבשחט שלמים לשם שלמי חבירו, לכאורה תוס' נמי מודו לרש"י דפסול, דתורה ושלמים שוים הם. אך דחה, משום דכיון דאין שלמים קרויים תורה, אין לומדים מתורה.

(ג) בא"ד, נראה וכו' ובקונטרס פירש דהוא הדין בשאר קרבנות. הזבח תורה תמה על פירוש התוס', דהא לעיל (ד:) הוקשו כל הקרבנות לשלמים, וכיון דתורה נקראת שלמים, נילף בהאי היקישא לכל הקרבנות דהוי שינוי קודש, וכמו שפירש רש"י. ובצאן קדשים כתב דרש"י פירש כן, משום דבשלמים נמי כתיב "המקריב את זבח שלמיו", דמשמע לשם שלמים ידידה, ושאר קרבנות דפסולים בשינוי קודש ובעלים ילפינן משלמים מ"זאת התורה".

(ד) גמ', חטאת מכפרת על חייבי עשה מק"ו על כריתות מכפר וכו'. הקשה השפת אמת, הא אין חטאת מכפרת אב' כריתות בב' העלמות, ואם כן נימא

והטעם משום שנאמר "לכפר עלינו" ולא על חבירו כתיב. ובברכת הזבח כתב, דהא בכל שינוי בעלים בעולה כשר אלא דאינו מרצה לבעלים, והוא הדין הזבח.

דף ז ע"ב

(ט) גמ', אמר רב עולה הבאה לאחר מיתה וכו' בשינוי בעלים כשרה. הרמב"ם (פ"ט מ"ו מפסולי המוקדשין ה"ט"ו) פסק כרבא. ופירש שם הכסף משנה דהיינו משום דהוא בתראה. והקשה הקרן אורה, דהא ר' פנחס בתראה טפי מרבא, מדאמר ליה ר' אשי דווקא קאמר מר. ולהכי פירש, דטעם הרמב"ם משום סוגיא דלעיל (ו.), דמסקינן דמכפר על היורשים ומקופיא הרי דלא מיקרו בעלים, כמו דלא הוו שותפין לענין מנחה (שם).

(ז) רש"י ד"ה דוקא, ומיהו היכא דשני וכו' דהא לא נדר מידי. כתב החזון איש (ס"א סק"ז), דודאי דיוורש שלא נדר פטור להביא מביתו, והוי כאמר הרי זו, ולא מספקא לגמ' אלא אי צריך להביא משל אב. ואף דבשינוי קודש ודאי צריך להביא אחרת, למאן דאמר שעבודא דאורייתא, מכל מקום כיון דהכא אין החסרון אלא משום שינוי הבעלים, והקרנן לא ריצה על הנודר כלל, לא נשתעבדו נכסיו בשביל שינוי הבעלים לאחר מיתתו, כיון דאין הפסול אלא בשביל יורשיו. או דלמא כיון דסוף סוף אירע חסרון בהקרבנות, אית להו אחריות, ומחויבים היורשים להביא אחר מנכסיו.

(יא) גמ', אי דלא עשה תשובה זבח רשעים תועבה. הקשה השפת אמת, דלמא מכפר על שגגת עשה, דאין נראה דהעובר בשגגה יתקרא רשע. ותירץ, דשמא סבירא לרבא דאשגגת עשה לא בעי עולה לכפר, דדוקא אחייבי כריתות בעי כפרה בשוגג, וכן הביא בשם הרמב"ן (ויקרא פ"א, ד), ועל כרחך מכפרת על זדון דעשה.

(יב) גמ', אלא למה באה לפני עולה. הקשה המלאכת יו"ט, מאי מבעי, הא לקמן (פ"ט). תנינן, דחטאת קודמת לעולה משום דמקודש טפי, ומשום דמרצה. ותירץ, לפי מה שכתבו התוס' לקמן (צ). ד"ה מנא הני מילי, דלחטאת העוף שקודמת לעולת בהמה לא מהני הטעם ד"שכן מרצה", כיון דלית בה הקטרה, ולהכי יליף לה התם מקרא ד"אשר לחטאת ראשונה", והכא היינו ר' שמעון דדריש טעמא דקרא. וטעמא דמתניתין דהתם דמקודש טפי שכן מרצה, הוצרך לגוונא שיש לאדם אחד עולה ולאחר חטאת, דלא שייך טעמא דסוגיין דהיינו דוקא לגבי אדם אחד.

(יג) תוס' ד"ה ריצה פרקליט, אע"ג דאיכא עולת יולדת ומצורע ונוזר דלא מיייתו קרבן אלא לאשתרווי בקדשים וכו' דלא חלקה תורה. כתב המלאכת יו"ט, דאף דהשתא לר' שמעון קיימינן, ואיהו סבר בשבועות (ח). יולדת חוטאת היא, מודה הוא דעיקר קרבן לאשתרווי בקדשים הוא. ועל דרך זה כתב המצפה איתן (הכא) במצורע, דאף דאמר רבי שמעון בכריתות (ט): דטהרתו דמצורע היינו דבר המכפר חטאו, ופירש רש"י (שם) ד"ה ר"ש סבר, דעל ז' דברים נגעים באים, משמע דחטאת דידיה באה לכפר על חטא. יש לומר, דאף הוא מודה דלא דמי לשאר חטאות המכפרות, וכדפירש ברש"י סוטה (טו). ד"ה מנגיעה איכפר ליה, דכיון שנתייסר בנגעים נתכפר, והא דקרי ליה מתכפר, משום דשייך ביה כפרה טפי מאשם שאין כל עקרו בא אלא להכשיר.

(יד) גמ', פסח מנלן. [דנפסל בשינוי בעלים ושינוי קודש]. בירושלמי פסחים (לה). יליף שינוי בעלים בקל וחומר מחטאת דאין פוסל בו מחשבת שאינם מולים וטמאים, ונפסל בשינוי בעלים כל שכן פסח. והקשה הקרן אורה, דמחשבת שאין מולים וטמאים אין פוסלת אלא בשחיטה וקבלה ולא בשאר עבודות ונימא דיו בשאר עבודות דלא יפסול שלא לשמו.

(טו) גמ', שם. כתבו רש"י בפסחים (סא). ד"ה אבל, ותוס' (שם) ד"ה ואיתקש, דלא שייך למילף שלא לשם בעלים משלא למנויו, דשלא לשם בעלים אינו

אלא בזריקה, ושלא למנויו בשחיטה.

(טז) תוס' ד"ה הוא לעכב, בסוה"ד, ושנויא דהואיל וגלי גלי לא ניחא וכו'. פירש הצאן קדשים, דלפירוש קמא דשינוי קודש מעכב כל עבודות, ושינוי בעלים מצינו בזביחה, שפיר יש לומר הואיל וגלי בשינוי קודש דבכל עבודות מעכב הוא הדין בשינוי בעלים. אבל לפירוש שני דתוס', דשינוי קודש ובעלים אין מעכבים בזביחה, אין לומר הואיל וגלי בזביחה הוא הדין לשאר עבודות כדאמרינן לעיל (ד). ואף דשינוי בעלים ליתא בכל עבודות ושינוי קודש איתא בכל עבודות, מכל מקום לפירוש קמא ניחא, דכיון ד"הוא" דמינייה ילפינן עכובא, כתיב בשינוי בעלים, ומינייה ילפינן עיכובא בשינוי קודש בכל עבודות, משום הכי הוא הדין לשינוי בעלים, ולא משום דילפינן משינוי קודש. ועיין בשיטה מקובצת בהשמטות מה שתירץ.

(יז) תוס' ד"ה מה שלמים, וא"ת כיון וכו'. הקשה הצאן קדשים, הא לקמן (י): איצטריך "זבח פסח הוּא", לילף א"הוא" דאשם שאין מעכב, דהכא מעכב משום שנאמר הוּא עם זבח שהוא מד' עבודות, אבל באשם נאמר "קודש קדשים הוּא" בהקטרת אימורים, דאינו לעכב. ותירץ החק נתן, דודאי למסקנא בעי קרא ד"זבח פסח" להכי, אך להוודה אמינא הקשו תוס' דלא בעי לה. והוא תירץ לקושיית תוס', דוימנין טרח וכתב לה קרא, כדכתבו תוס' לקמן (ח). ד"ה הלכך מצוה. והברכת הזבח תירץ, דאי לא הוי כתיב עיכוב דשינוי בעלים בזביחה, לא הוי ילפינן מהיקש לעכב אלא בשינוי קודש, ובשינוי בעלים למצוה כשלמים, ולא הוי אמרינן היקשא דלא חלקת, אבל כיון דגלי בזביחה לעכב בשינוי בעלים, על כרחך אמרינן היקשא אף בשאר עבודות. וכן דייק מרש"י ד"ה וכשלמים.

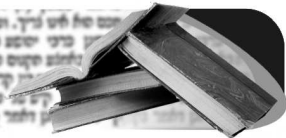
דף ח ע"א

(א) תוס' ד"ה זריקה, ושאר עבודות נילף כדאמר לעיל מה שלמים לא חלקת וכו'. כתבו החק נתן והעולת שלמה, דלרווחא דמילתא נקט, דשייך ללמדו משלמים, ואף בלא לשמו אפשר למילף מחטאת דשמיעת קול כמו שכתבו תוס', דילפינן שינוי בעלים מחטאת דשמיעת קול.

(ב) בא"ד, ולא חלקת לא נימא בזריקה לפי שהוא עיקר כפרה. הקשה הברכת הזבח, דרש"י בד"ה אמר ר' הונא כתב, דשייך למילף מזריקה משום לא חלקת, ולא דחה שהוא עיקר כפרה. ותירץ, דרש"י קאי אחר דהושוו שאר עבודות לזריקה במצוה, אם כן שפיר ילפינן לעכב שאר עבודות מזריקה, מה שאין כן הכא. ובצאן קדשים תירץ, דרש"י דיבר דיש ללמוד שאר עבודות מזריקה, לענין שינוי בעלים דלא שייך אלא בזריקה, או בשאר עבודות על מנת לזרוק, אבל שינוי קודש דישנו בכל עבודות אין ללמדו מזריקה דהיא עיקר כפרה, והחק נתן הוכיח כדבריו, מהא דתוס' גופיהו יליף בסמוך שינוי בעלים משמיעת קול, אף דאין למדים מזריקה דהיא עיקר כפרה.

(ג) בא"ד, ושינוי בעלים בחטאת חלב נגמר משמיעת קול. הקשה העולת שלמה, אם כן היאך אמרינן דכמו דלא חלקת בשלמים הוא הדין בחטאת דהוקשו אהדדי, הא לקמן (נא). נסתפקו אי דבר הלמד בבנין אב חוזר ומלמד בהיקש. ותירץ, דהכא אינו בנין אב אלא קל וחומר, ומה שמיעת קול דבאה על לאו, נפסלת בשינוי בעלים, חטאת חלב דכרת לא כל שכן, והתם אמרינן דהלמד מקל וחומר מלמד בהיקש לרב פפא.

(ד) תוס' ד"ה זריקה, תימה דמהאי קרא וכו'. הקשה הצאן קדשים, בשלמא שינוי בעלים ילפינן שפיר לעכב מ"חטאתו ולא של חבירו", אבל שינוי קודש היכא רמיזא בו"ו דחטאתו. ותירץ העולת שלמה, דהא כתבו תוס' ד"ה זריקה (בסוה"ד), דחטאתו דילפינן מינייה היינו אקרבן, דאי אחטא לא ילפינן מינייה, ואם כן לא שייך לפרשו לקרבן שלו ולא לקרבן דחבירו, דהא הוי כעין הא דאיתא לעיל (ז). לענין תודה ששחטה לשם תודת חבירו, דאמרינן התם דאין כאן שינוי בעלים, ועל כרחך ילפינן מיתור דו' ולא ממשמעות, ושפיר

דחטאת חלב, שנאמר "וזאת תורת החטאת" תורה אחת לכל החטאות, הכי נמי ילפינן ממנה לחטאת חלב, כלומר, דלא שייך למילף מיניה בבנין אב אלא משום קרא ד"תורת החטאת" דתורה אחת לכל החטאות.

(ג) גמ', חטאת חלב מחטאת מצורע לא גמרה שכן יש עמה דמים אחרים. כתב המלאכת יו"ט, דהוה מצי למיפרך מה לחטאת מצורע שכן טעונה נסכים. אלא דכיון דלקמיה דבעינן למילף ממצורע ונוזר יחד פריך מה להנך שיש עמהם דמים אחרים, נקט לה נמי הכא.

דף ח ע"ב

(יד) תוס' ד"ה הנך כולהו, הקשה וכו' ותירץ כיון דדלי דלות גופיה פסולה שלא לשמה וכו'. כתב הצאן קדשים, דלפירושו, לא בעינן למילף חטאת מנוזר מצורע וחלב כפירוש רש"י ד"ה אתיין במה הצד, אלא סגי בחלב ונוזר, דכי פרכת כדלעיל שכן אינם בדלי דלות, יש לתרץ דללות גופה פסולה בשלא לשמה. ובפנים מאירות תמה אתוס', אמאי הקשו ארבינו תם מעליל, ליקשי ליה מהכא, אמאי בעינן למילף במה הצד מכולהו, לילף מנוזר וחלב לחודייהו, (ובגירסא דידן ליכא במה הצד מכולהו והגירסא היא הנך כולהו אתיין במה הצד). ובעולת שלמה תירץ קושית הפנים מאירות ודחה פירוש הצאן קדשים, דדוקא אדלעיל דאתיין למילף חטאת מצורע מנוזר וחלב, קשה לפירוש רבינו תם, אבל הכא בשמיעת קול אף לרבינו תם בעינן למילף ממצורע, דליכא למימר דדלי דלות גופיה פסול בשלא לשמה, כיון דמביא שני תורים אחד לחטאת ואחד לעולה במקום החטאת, וכיון דחד מינייהו, ועולה כשרה שלא לשמה, שמא אף בעשירות אין צריך לשמה.

(טו) בא"ד, לאו פירכא היא כלל דכולהו חטאות נמי ילפינן וכו'. הקשה בחידושי הגרע"א, אמאי הוצרכו תוס' למימר דכל החטאות למצוה ילפינן משלמים, הא בלאו הכי נמי לא קשה, דסוף סוף העיכוב כתיב בחטאת גופה, ואת העיכוב ודאי איכא למילף ושוב לא בעינן ילפותא למצוה.

(טז) בא"ד, ויש לומר וכו' כתיב חטאת הקהל היא. הקשה העולת שלמה, הא קרא דחטאת הקהל כתיב אחר שריפת הפר, והוא עצמו שלא נשרף לא מעכב כדאיתא גבי פר האשם. ותירץ, דשאני אשם דלא אמרינן ביה "הוא" לעכב כיון דילפינן מיניה מילתא אחריתי, ומסתבר דאתי להכי ולא לעכב כיון דכתיב לאחר הקטרת אימורים, אבל הכא בחטאת ד"הוא" מיותר לגמרי, על כרחך אתא לעכב אף דכתיב לאחר שריפת הפר. ולפי זה תירץ קושית תוס' לעיל (עמוד א') ד"ה זריקה, דהקשו היאך ילפינן משעיר דנשיא הא כתיב אחר הקטרת אימורים, דיש לומר, דאי מיותר הוא לגמרי ילפינן מיניה.

(יז) רש"י ד"ה ואם מן הצאן, לאו קרא קא דריש. כתב הצאן קדשים, דדוקא הא דאיירי במותר הפסח לא יליף מיתורא, אבל מודה רש"י דילפינן מיתורא ד"זבח שלמים" דכשר אף שלא לשמו. וכן הביא משמיה דרש"י מנחות (פג:): ד"ה אם מן הצאן. ומה שהקשו התוס' מהיכי תיתי דאיירי הכא במותר פסח, כתב, דהיא קושיית הגמ' לקמן (ט). דלמא במותר אשם, ומשני דמן הצאן לרבות פסח. אבל בחק נתן פליג עליה וכתב, דהכא מקשו תוס', דלמא איירי קרא במקריב שלמים מן הצאן, ולקמן מקשה אחר דידעינן דלאו בשלמים איירי, מדכתיב "צאן" מיותר, (כמו שפירשו התוס') אכתי דלמא במותר אשם איירי.

(יח) גמ', אימא שלמים אין מידי אחרונא לא. הקשה השפת אמת, הא כיון דשלמים הן, ושלמים שזבחו לשם דבר אחר כשרים, אם כן אף במכוון לקרבן אחר כשר. ותירץ, דאיירי למאן דאמר בפסחים (סד). דבעי עקירה, ושמא כשמכוון לשלמים עקירה דשלמים מהני למעקריה מפסח וכשר שלא לשמו, אבל כשמכוון לקרבן אחר לאו שמיה עקירה, והוי כפסח שלא לשמו דפסול, או להוי כפסח לשמו דפסול שלא בזמנו. וכן דייק מרש"י ד"ה ואימא

הקשו תוס'. ובחק נתן תירץ, דלגירסא הב' שהביאו תוס' ד"ה ועשה, דילפינן מחטאת גם לשינוי קודש לעכב, מוכח דילפינן מיניה אף לשינוי קודש. ובעולת שלמה הביא, דבלאו האי גירסא, כיון ילפינן לקמן מ"מנחתו ונסכו", אף לבלילה ולמחר, מוכח דהילפותא ד"חטאתו" אינה ממשמעות אלא כאילו נכתב פעמיים.

(ה) גמ', לעכב בכל עבודות בשינוי קודש. כתב החזון איש (סימן א סק"ט), דאף אם שינה בוריקה לא ידעינן דמעכב, ולא ילפינן משינוי בעלים, חדא משום דשינוי בעלים גופיה הא כתבו תוס' ד"ה זריקה דילפינן מחטאת דשמיעת קול, ואין למד מלמד. ועוד, כיון דלא מצינו עיכוב בשינוי קודש, שמא שאני שינוי בעלים דחמיר טפי. אבל שאר עבודות בשינוי קודש דלעכב משינוי בעלים ודאי אי אפשר למילף, דהא שינוי בעלים אינו אלא בעל מנת לזרוק, ומלתא דליתא בשינוי בעלים ליכא למילף מינה.

(ו) תוס' ד"ה ועשה, ואינו משמע כך גבי שלמים ופסח וכו'. פירש החק נתן, דהתם ילפינן מקרא ד"שמור" למצוה בשינוי קודש, ומקרא ד"ואמרתם זבח פסח" באם אינו ענין למצוה בשינוי בעלים, ואמאי נילף לעכב בשינוי קודש, ושינוי בעלים לא נילף, ועל כרחך דעדיף למילף באם אינו ענין למצוה, מלילף בעניינו לעכב.

(ז) בא"ד, ואית ספרים דגרסי וכו' אם אינו ענין וכו'. כתב העולת שלמה, דלגירסא זו לא ידעינן שינוי קודש לעכב, דכי היכי דילפינן לעיל בגמ' מ"חטאתו" לענין שינוי בעלים ולא לשינוי קודש, הוא הדין הכא.

(ח) בא"ד, ולגרסא זו לא צריכינן קרא דלעיל בוריקה. הקשה החזון איש (סימן א סק"י), דלכאורה גם לגירסא קמיתא אין צריך לחטאתו, דהא ילפינן למצוה בכל עבודות מ"חטאת חטאתו", ואם כן קרא ד"עליו" ודאי לעכב אתי. וכן הקשה בעולת שלמה, ועיין שם מה שתירץ.

(ט) רש"י ד"ה אמר רב הונא, בתוה"ד, וכשלמים מה שלמים לא חלקת בהן בין זריקה לשאר עבודות. הקשה בהגהות רא"מ הורוויץ, הא לעיל (ז): דילפינן פסח משלמים הוצרכו להיקש, והכא ילפי בסברא בבנין אב. ותירץ, דהכא עדיף, דהא כבר ילפינן מ"חטאתו" למצוה בשינוי בעלים בארבע עבודות, אבל לעיל לא ידעו אף למצוה בשאר עבודות.

(י) בא"ד, שם. הקשה העולת שלמה, הא השתא לא אסיק אדעתיה למילף בהיקש משלמים. ועוד, דאי ילפינן משלמים לא בעינן להנך קראי דחטאת למצוה אלא לעכב כדאמרינן במסקנא. ועוד, דאף "חטאתו" דילפינן מיניה עיכובא בשינוי בעלים מיותר, דנילף משלמים דלא חלקת. ותירץ, דאין כונת רש"י דגמרינן מהיקש אלא בבמה מצינו, ושפיר איצטריך קרא למצוה בשאר עבודות בשינוי בעלים, דבמה מצינו לא גמרינן משלמים, משום דאיכא למיפרך מה לשלמים שטעונים סמיכה ונסכים כדלעיל (ד:), אבל השתא דאיכא קרא למצוה בחטאת ילפינן במה מצינו לעכב משלמים, דמה שלמים אין חמור זריקה משאר עבודות אף חטאת כן, והשתא אי אפשר למיפרך מה לשלמים וכו', דהא בשלמים שינוי בעלים אינו מעכב.

(יא) תוס' ד"ה מנחתם ונסכיהם, לאו מהאי קרא וכו'. הצאן קדשים פירש כוונתם, דלא תימא דילפינן ממנחתם ונסכיהם דעצרת, לנוזר, דכשר בלילה ולמחר, דאם כן שוב תיקשי מנחתו ונסכו למאי אתו. והוסיף לפרש, דלא ילפינן מסברא מעצרת לנוזר, דלא ילפינן משל ציבור ליחיד. והשפת אמת וכן המלאכת יו"ט פירשו, דרצו לומר מה שכתבו התוס' במנחות (מד:): ד"ה מנחתם ונסכיהם קמא, דהא דכשר למחר ילפינן מ"דבר יום ביומו", ומ"מנחתם" ילפינן רק דכשר בלילה.

(יב) גמ', אלא אמר רבא אתיא מחטאת מצורע. היפה עינים הביא ירושלמי בפסחים (פ"ה ה"ב), דפריך, וכי חטאתו של מצורע לא לחודו יצאת שתהא טעונה נסכים לשם בעלים, ודבר שיצא לחודו אין למדים הימנו, ומשני מהיכן ילפינן שלא לשמו בחטאת מצורע מקרא ד"ושחט אותה לחטאת"

לזבח בסופו. ועיין עוד בקרן אורה.

(ט) גמ', שם. כתב המלאכת יו"ט, דאין לדחות דאם כן זבח למה לי, ונימא רק שלמים. דאם כן כל כלל ופרט שאין לך אלא מה שבפרט נקשה כללא למאי אתי. וכבר דקדקו בכך התוס' בנזיר (לה:): ד"ה איכא, ותיירצו דקמשמע לך דלא נילף מגזרה שוה או במה מצינו דאין לך אלא מה שבפרט.

(כ) גמ', אלא לזבח רבויא הוא. בשפת אמת נסתפק בלשון מנחות ועופות דמחד גיסא כשר, דדוקא להוה אמינא סברי דכוונת מנחות ועופות עקרא מיניה שם פסח ומשום הכי יפסל. אבל למסקנא, דאף כשכיון לחטאת ואשם הוי שלמים, אם כן הוא שלמים גמור ושלמים כשרים שלא לשמה אף לשם עופות ומנחות. או דלמא מדאמרו דזבח הכלל הראשון ממעט כוונת עופות ומנחות, יש לומר דדוקא כוונת זבח עוקרת הפסח לשלמים אבל כוונת מנחות ועופות לא.

דף ט ע"א

(א) גמ', אטו חטאת מי לא מתאכלי. הקשו הקרן אורה והשפת אמת, איך שייך להעמיד בחטאת אשם בכור ומעשר, הא אינם באים נדבה כשאין מחויב בהם, ואי מחוייב בהן באים דוקא מן החולין ולא משיירי פסח. ותיירץ הקרן אורה, דבקושיא סלקא דעתא דגמ' דגזרת הכתוב היא דכל דשחיט ליה ליהוי כוותיה, ומשום הכי בשחטו לחטאת הוי חטאת.

(ב) גמ', אימא שחטיה לשם מעשר וכו' אימא שחטיה לשם בכור וכו'. הקשה השפת אמת, נימא דנפקא מינה ליתן מתנה אחת מן הדם. עוד הקשה, לפי מה שכתבו תוס' ד"ה ושלמים, דמותר הפסח נאכל ליום ולילה, הוי ליה למימר דמעשר ובכור נאכלים לשני ימים ולילה.

(ג) תוס' ד"ה למאי נפקא מינה, תימא היכי לקי אחר שחיטה וכו'. ותיירץ הצאן קדשים, רתוס' בבא קמא (עו): ד"ה שחיטה שאינה ראויה כתבו, דבשחט רוב שנים ועדיין היא מפרכסת הרי היא כחיה לכולי עלמא, והכא נמי יש לומר דבגוונא דמפרכסת והרי היא כחיה יש בה לאו ד"לא ימכר". ובחזון איש (בכורות סימן כב סק"ה) הביא תירוצו זה בשם השיטה מקובצת, והקשה, דהא ודאי דאין איסור המכירה תלוי בחיות, אלא בקדושה, דכיון דנשחט ונעשה קרבן אינה בדין תמורה, שלא נאמר אלא מחיים, ואם כן מאי מהני מה שמפרכסת כחיה. וכתב, דבבעל מום שנשחט ומפרכסת יש מקום לומר דיעשה תמורה, וכדנסתפקו בתוס' בכורות (לב). ד"ה והא, ורהיטת דבריהם דהסברא נותנת דאין עושה תמורה. ועיין בחידושי הגרי"ז.

(ד) בא"ד, שם, עיין באות הקודמת. והשפת אמת תירץ, דבבכורות (לב): לייף רבא להא דאין גאולה אלא מחיים מתמורה דאין עושה אלא מחיים. והמקשן שאל כל הקושיות כאחת, דנימא דיהא מעשר בכור ותמורה, ועל כרחק צריך לומר דסבר דתמורה איתא אחר שחיטה, ואם כן אף איסור מכירה דמעשר דיליף מתמורה איתא אחר שחיטה, ומה דהביאו התוס' דליכא האי איסור אחר שחיטה אינו אלא לפי האמת דאין תמורה אחר שחיטה, דהכא הוי שלמים ולא תמורה.

(ה) גמ', ליהוי כבכור וכו' דליתביה לכהנים. כתב בחידושי הגרי"ז, דמהכא משמע, דדין הנתינה לכהן הוא משום הקדושה דאיתא בבכור, דאי ניתן לכהנים תלי במאי דהוי פטר רחם, הא הכא אינו פטר רחם ולא היה דינו ליתן לכהנים, ומוכח כדברי הרמב"ם (פ"ג מתמורה ה"ב) דכתב תמורת בכור לכהן אף דאינו פטר רחם. אבל תוס' בזבחים (עה): ד"ה בכור פליגי, וסברי דאינו ניתן לכהנים, ומוכח דסברי דתלוי בפטר רחם, ותמה הגרי"ז, מה יפרשו בסוגיין. ותיירץ, דיש לחקור אם יש לבכור דין קדשי הגבול כתרומה דזכיתו מחיים, או מדין קדשי מזבח וזוכה בהם מדין הקרבה, כדילפינן מקרא ד"וזה יהיה לך מקדש הקדשים מן האש". ונפקא מינה אי הבשר שלו או לא, דאי זכיתו מחיים הרי הוא שלו, אך בזכיה מדין הקרבה אמרינן דמשלחן

גבוה זוכה ואינו שלו. ולפי זה, תרווייהו איתנהו בבכור, ודין נתינה מחיים תליא בפטר רחם ודין קדשי מזבח דזוכה משלחן גבוה תלי בקדושת הבכור, ומשום הכי בתמורה אין דין ליתן לכהן קדשי הגבול הוי רק אם יהיה פטר רחם, וכיון דאין קרב, אין לכהן כלום, ולא שייך ביה זכיה משולחן גבוה, אך הכא דיקריבו יהא לכהן, דמשולחן גבוה זכו תלי בקדושה.

(ו) גמ', דלמא במותר אשם כתיב. הקשה הצאן קדשים, דהא אמרינן לעיל, דוחין קדשים קלים אצל קדשים קלים ולא אצל קדשי קדשים, והכא נמי נימא הכי, דאי באשם איירי הוי דוחין אותו אצל קדשי קדשים ולא לקדשים קלים. ותיירץ, לפי מה שפירשו תוס' ד"ה דלמא, דלא רצו שיהא שלמים, אלא לומר שיעקר שם אשם מיניה. ואם נדחה לקדשים קלים, שפיר הקשו שמא איירי בקדשי קדשים.

(ז) גמ', שם. הקשה הפנים מאירות, הא בקרא כתיב "אם כבש אם עז" ואשם אינו בא מן העיזים, ובודאי לא איירי באשם. ותיירץ, דכיון דאף לפי האמת דמוקי קרא על פסח לא מתוקמא לפי פשוטו כדלקמן אלא לדרשא, אם כן אפשר לומר דאיירי באשם ואם עז לדרשא.

(ח) תוס' ד"ה אי נמי, הוי מצי למימר וכו' וסמך ידו על ראש קרבנו ולא בכור ומעשר ופסח. הקשה הרש"ש, כיון דבמעשר נמי ליכא סמיכה, אמאי הקשו התוס' דוקא הכא גבי בכור. והביא, דהברכת הזבח מוחק מעשר, משום האי קושיא. אך עדיין הקשה, דבמנחות (צב): איתא להדיא דמעשר אינו טעון סמיכה. ותיירץ, דאין סמיכה אלא מחיים והכא לאחר שחיטה, ולהכי סמכו דבריהם אחרי תוס' ד"ה למאי נפקא.

(ט) בא"ד, שם. הקשה הקרן אורה דפשטא דגמ' משמע דעקירת שמו בשחיטה תלויה, כדאמר "שחיטה לשם בכור כו". ואם כן לא בעי סמיכה, דאין סמיכה אלא מחיים. ואפילו שחיטה לשלמים לא בעי סמיכה. ואי נימא דלאו דווקא שחיטה, דהוא הדין אי עקר שמו בפה סגי, וברצונו הדבר תלוי. אם רוצה להקריבו לשם שלמים, יעקרו בפיו לשם שלמים. וכן לשם בכור, והשתא שפיר איכא סמיכה. אמנם יקשה מה הקשו לעיל בד"ה למאי הא ליכא לאו דלא יגאל אחר השחיטה. דנימא הכי נמי דילקו אלאו ד"לא יגאל" דעקריה בפה לשם מעשר. והשפת אמת תירץ, דכיון דהשחיטה לשם בכור תעשנו בכור, הויא 'שחיטה דבכור', ולא בעיא סמיכה, ולא דמיא לדין לא יגאל דלא תלי בשחיטה, וכיון דהוי מעשר רק אחר שחיטה, שפיר הקשו תוס', דלא שייך אחר שחיטה.

(י) בסוה"ד, כדדרשינן ליה בכלל ופרט. פירש הצאן קדשים, דכמו להוה אמינא דדרשו את הזבח בכלל ושלמים בפרט ולא חיברו זבח לשלמים אף דהפשטות כן היא, הוא הדין הכא פירשו דאין הכוונה שיהא זבח שלמים, דהא מותר אשם עולה, אלא לומר דנעקר על ידי שמכוון לשם שלמים או זבח אחר, אך אי דרשינן ב"ריבוי ומיעוט" אם כן זבח מחובר לשלמים, ולא שייך באשם דמותו עולה.

(יא) בסוה"ד, ואתא קרא למימר דבעי עקירה. הקשה בחידושי הגרע"א, הא לעיל (ה): כתבו תוס' ד"ה ניתן בשם רבנו תם, דילפינן מהוא בהוייתו יהא דמותו אשם הוי עולה מעצמו בלא עקירה, ואיך כתבו הכא דבעי עקירה.

(יב) תוס' ד"ה דילמא, תימא הא כתיב וכו'. ותיירץ הקרן אורה, דאין כוונת הסוגיא לומר דקרא איירי באשם, אלא דהגמ' הקשתה, איך אמר קרא "מן הצאן" כשרוצה לומר "פסח", הא אשם נמי בא מן הצאן ואפילו הכי אינו נעשה שלמים, אם כן אף פסח לא משמע מהאי קרא ולדרשא אחרייתא אתי. וקושיא כעין זו מצאנו בירושלמי פסחים (לג). ומשני, דמשמעותא דקרא "מן הצאן ולא כל הצאן", דלא אתי בן ב' שנים ונקיבה. אבל אשם אינו במשמעותא דקרא, דאינו שוה בכל הצאן. וכן פירש החזון איש (סימן א סקי"ב).

(יג) תוס' ד"ה ושלמים הבאים, וקשה וכו' ושלמים הבאים מחמתו ליום ולילה

הדרך היומיומית

מסכת זבחים דף ט – דף י

יב כסלו – יג כסלו התשע"א

קמא סימן כו סק"ב, דללישנא קמא דרבא המשנה מחטאת נזיר למצורע או להיפך כשר, דתרווייהו מין אחד הם, אך ללישנא בתרא דדרשינן "לשם אותה חטאת" אף המשנה ממצורע לנזיר ולהיפך פסול דאינה אותה חטאת.

כ) גמ', שם. נסתפק **השפת אמת**, אי ספיקא דרבא דוקא בעני שמביא באמת חטאת עוף, או אפילו בעשיר, מטעמא דבגוונא דיעני סגי ליה בעוף. וכתב, דאי האיביעיא בעשיר יש לומר דבעני ודאי לא הווי מחוייב כפרה כמותו.

כא) גמ', בעני רבא חטאת חלב ששחטה על מי שמחוייב וכו'. הקשו **בחידושי הגרע"א והשפת אמת**, דבסוגיין מפורש להדיא, דבמחוייב חטאת מספקינן משום דכרת כמותה, אם כן בשמיעת קול וביטוי שפתים דליכא כרת משמע ודאי דלא דמיא לה, וכשר. ואיך כתב **הרמב"ם** (פט"ו מפסולי המוקדשין ה"ו) שחטה לשם אדם אחר שמחוייב חטאת, אפילו חטאת שאינה קבועה הרי זה פסולה. דמשמע, דאף לשם המחוייב על שמיעת קול פסול.

כב) תוס' ד"ה על מי, מיהו גרע וכו'. פירשו **בברכת הזבח והצאן קדשים, דלעיל** (ז). אמר רבא דבמי שאין מחוייב כלום פסול, משום דאין לך אדם שאינו מחוייב עשה ומכפר מקופיא, אבל הכא במחוייב חטאת דטומאת מקדש שאינה מכפרת אפילו מקופיא שאני.

דף י ע"א

א) גמ', השוחט את הבהמה על מנת לזרוק דמה לעבודה כוכבים וכו'. כתב **בחידושי הגרע"א**, דבשוחט לעבודה זרה כיון דשחט בה פורתא אסרה ואין צריך שם שחיטה, אלא דמעשה כל דהו אסר לה, אבל בשוחט על מנת לזרוק דמה לעבודה זרה, בעינן שחיטה גמורה, דכיון דהילפותא דנאסר מפיקול, בעינן דליהוי כפיגול דבעי מעשה גמור. ולפי זה ביאר לשון **הרמב"ם** דכתב (פ"ב משחיטה ה"טו), דמחשבים מעבודה לעבודה **דילפינן חוץ מפנים**, וכיון דאין דרכו של הרמב"ם לכתוב מוצא כל דין, כוונתו הכא ללמד דבעינן שם שחיטה כפנים. עוד כתב להוכיח מהאי טעמא, דהא דבעבודה זרה מחשבין מעבודה לעבודה אינו אלא בשחיטה ובזריקה, אבל לא בעבודות אחרות. ולפי זה אתי נמי שפיר הא דכתב הלכה זו בהלכות שחיטה ולא בהלכות עבודה זרה.

ב) תוס' ד"ה ריש לקיש, בתוה"ד, ואין לתמוה איך נהרג דלמא מימליך וכו'. פירש **בחידושי הגרע"א**, דודאי אין כונת התוס' דנהרג רק בעד רצונו כמו במסית, דאם כן לא היה שייך כלל לדמויי למשתחוה לה, כיון דאין חיובו מחמת מעשה שעשה, דהיינו מעשה השחיטה, אלא מחמת **רצונו** לעבוד בזריקה, אלא כונתם, דכיון דודאי לא מימליך הוי מחשבתו בשחיטה מחשבה גמורה לעבודה זרה.

ג) רש"י ד"ה לזרוק דמה, ולא זרק. משמע דזרק נאסרת הבהמה. וכן כתב **ברש"י ד"ה אין מחשבין** או זרק לעבודת כוכבים. והקשו **תוס' בחולין** (לט:): **ד"ה מקום,** אמאי נאסרת הבהמה על ידי זריקת הדם הא שחיטתה בהיתר היתה, והוכיחו כן משני סוגיות דהבשר לא נאסר, ומשום הכי פירשו דברי רש"י דמה שנאסר על ידי זריקה היינו הדם, אבל הבשר אכתי שרי. ופירש **השפת אמת**, דכיון דבפנים עיקר הקרבן והכפרה נעשה בזריקה, גם בעבודה זרה הזריקה מחילה על הבהמה שם תקרובת, ואף דבפנים מהני למיהוי קרבן ולכפר הבהמה דוקא בהקדיש קודם הזריקה, מכל מקום יש לומר, דבעבודה זרה מהני בלאו הכי. ומה שהוכיחו התוס' דחזינן דלא נאסר הבשר, היינו שנתנו הבשר לישראל ואינו שלהם.

ד) גמ', ואי אשמעינן בהא, בהא קאמר ר' יוחנן וכו'. [דפנים מפנים אבל הכא דחוץ הוה אמינא דמודה לריש לקיש]. מכאן הוכיח **השפת אמת כרש"י ד"ה לזרוק דמה**, דבזריקה לעבודה זרה נאסרת הבהמה, דאי **כתוס' ד"ה ריש לקיש** דאינה נאסרת, יש לומר רבותא גדולה מזו, דהוה אמינא דוקא בפנים נאסר, משום דזרק בפסול פסול, הוא הדין שוחט על מנת לזרוק, אך בעבודה

ונראה דודאי שלמי פסח היינו מותר הפסח. **בחידושי הגרע"א** חקר, אי האי דינא דשלמים דמחמת הפסח נאכלים ליום ולילה, דין לעצמו הוא, או דלמא שנשאר מדין הפסח שנאכל ליום ולילה. והוכיח, דהוא דין הנשאר מהפסח. והקשה, אם כן נימא דיאכל רק עד חצות. ותירץ בשם הגר"ח, דכמו שהדין לאוכלו צלי אינו דין בקרבן, אלא מצוה בפני עצמה באכילת הפסח, הוא הדין דאין דין חצות בקרבן, אלא באכילת הפסח, ומשום הכי השתא דמותר הפסח אינו פסח אלא שלמים, לית ביה האי דינא, דרק דיני הקרבן פסח נשאר בו ולא שאר מצוות הפסח, ולפי זה גם פיגול לא יהא בפסח אם יחשוב לאכלו אחר חצות, דאינו זמן מדין מדין הקרבן, אלא ממצוה צדדית.

דף ט ע"ב

יד) גמ', וחד לעברה זמנו ולא שנתו וחד ללא עברה לא זמנו ולא שעתו. כתב **השפת אמת** דאפשר לפרש, דעברה זמנו ולא שנתו, היינו דחזי לפסח שני למי שנטמא, אבל הבעלים טהורין, וכן לא עברה זמנו היינו דחזי לאחר, אבל הבעלים כבר הפרישו פסח אחר. אבל אם לא הפרישו פסח אחר, והוא הדין אחר זמנו והבעלים טמאים, דראוי עדיין לפסח שני, מהיכי תיתי שיהיה דינו כמותר פסח דלהוי שלמים. ודייק דבברי רש"י ד"ה לא זמנו דפירש דמיירי לענין אם שחטו לשם שלמים דכשר ולא חילק, דשפיר מיירי אפילו לא הפרישו פסח אחר. (אמנם בהגה"ה שם הביא **רש"י** **במנחות** (פג:): **ד"ה לא עברה** פירש, דמיירי באבד והפריש אחר תחתיו ונמצא הראשון, ושם **ברש"י** **כתב יד דפוס ווילנא** פירש כפשוטו שהפריש שה לפסחו, ושחטו קודם פסח. וכתב דדבריו סותרים וסיים לעיין בצ"ח פסחים (ס).

טו) תוס' ד"ה לעברה שנתו וזמנו, ה"ה שנתו בלא זמנו. הקשה **הקרבן אורה**, אם כן שמא חד מהני תלתא איירי בהאי גוונא ומהיכי תיתי דלא עברה שנתו וזמנו דשלמים הוי. ותירץ, דמשמעות קרא "ואם ומן הצאן" משמע בראוי להקרבה, ובגוונא דתוס' דלא ראוי להקרבה, ודאי לא איירי קרא. **טז) גמ', איתביה ר' משרשיא לרבא רבי שמעון אומר וכו'.** הקשה **השפת אמת**, דלמא רבא דאמר כשרה כיון לומר דכשרה ולא עלתה לבעלים, **כדלקמן** (מו:): גבי חטאת לשם חולין, דכשרה ולא עלתה לבעלים, ושמא לזה מודה ר' שמעון, ומה שהוצרך לומר דמנחות מעשיה מוכיחים היינו כדי שיעלה לבעלים. וכתב, דלפי מה שכתבו **תוס' ד"ה איתביה**, דכיון להקשות מרבנן דפליגי וסברי דפסול, אתי שפיר.

יז) רש"י ד"ה טעמא, בתוה"ד, ולרבא דאמר לעיל וכו'. הקשה **הצאן קדשים**, הא רבא גופיה סבר טעמא דר' שמעון משום "זאת תורת" ולא משום מעשיו מוכיחים עליו כמו שהקשו **תוס'**, ואם כן ארבא גופיה דהתם לא קשה מידי, ואף לפי מה שכתבו **תוס' ד"ה איתביה** דרבא דהכא בעי ליישב דברי רב לכולהו אמוראי, היינו דוקא דברי רב, אך הוא עצמו ודאי כשיטתו סובר דילף מ"זאת תורת". ותירץ **החק נתן**, דרבא פירש שיטת ר' שמעון, אך לרבנן ודאי פסול ומהם ודאי קשה.

יח) גמ', אלא אי אתמר וכו' חטאת ששחטה על מי שמחוייב חטאת כנחשון כשרה. הקשה **העולת שלמה**, דלרבא דפירש טעמא דרבי שמעון משום "תורה אחת", אמאי כשרה, הא לדידיה חטאת נחשון דמיא לשאר חטאות, והוה כשוחט על מחוייב חטאת חלב דמחוייב כמותו ופסול, ואין לומר דבשינוי בעלים בעינן שיהא כמותו מחוייב כפרה, דהא **לעיל** (ז). אמרו בשאינו מחוייב כלום שמכפר על עשה דידיה ופסול דהוי כמותו, וכל שכן חטאת נזיר. ותירץ, דאין הכי נמי, דהשתא לא אזלינן כסברתו דילף מ"תורה אחת", דלא פירש הכי אלא בשיטת ר' שמעון, והשתא דקאמר כשר, היינו לרבנן דפליגי וסברי דלא אמרינן "תורה אחת".

יט) גמ', אמר רבא וכו' לשם חטאת נזיר לשם חטאת מצורע פסולה וכו' ר' אחא בריה דרבא וכו' מאי טעמא לשם אותה חטאת. כתב **החזון איש** (קדשים

דחילתו הוי קל חומר יכול ללמד בגזירה שוה לאשם.

(יב) בא"ד, הוה ממעטינן אשם מאותה. הקשה **העולת שלמה**, הא בסמוך אמר "אותה" לאו דווקא דשייר פסח. ותירץ, דהיינו דוקא בפסח דאיכא היקש, אבל בלא היקש ממעטים מ"אותה", והוי אמרינן דהגזירה שוה אתי רק למותרות נדבה. ואף דגם היקש דכחטאת כאשם דמביאה הסוגיא יש לדחות כך, דנימא דאתי לפסול דם שנכנס להיכל כבחטאת, יש לומר, דבהיקש לא אמרינן כן, דעדיף מגזירה שוה כמו שכתבו **תוס' לקמן** (מח). **ד"ה דכולי עלמא** בתירוץ השני. וכן תירץ **המרומי שדה**, אך כתב, דלתירוץ הראשון דתוס' (שם), דגזירה שוה עדיפא מהיקש, אי יליף מהיקש ולא מיעט מ"אותה", מוכח דר' אליעזר פליג אמיעוט ד"אותה". וכן כתבו **תוס' לקמן** (יב): **ד"ה מה הצד**. ו**במצפה איתן** דחה מהאי קושיא תירוץ התוס', ותירץ, דהא דלא ילפי מ"עוונו" משום דאינו מופנה משני צדדים, ור' אליעזר לשיטתו דמשיבינן באין מופנה, דכן דמה של חטאת למעלה, אך בהיקש ד"כחטאת כאשם" סובר בפרק ב' דמנחות דאין משיבינן.

(יג) **גמ', אמר מר אמר לו ר' יהושע חזרני חלילה וכו' אמר לו ר' יהושע לא אם אמרת בחטאת שכן דמה למעלה**. הקשה **המלאכת יו"ט**, מדוע החל לבאר הברייתא שלא כסדרה, הא הוי ליה להקשות כסדר הברייתא, תחילה אם אמרת ולאחר מייכן חזרני חלילה. ותירץ, דאחר שתירצו בגמ' שכן יש בהן צד כרת, ומוכח דפריך משם חטאת, הקשו דבשם חטאת נכנס דמה לפני ולפנים, אבל בלאו הכי לא קשה, דיש לומר בפשטות דיליף מחיצונות לחוד, ומתצינן דילפינן חדא מחדא וכמו שכתבו **תוס' ד"ה מחטאת דעלה לא פרכינן משם חטאת**. ו**במרומי שדה** תירץ, דפתחו מסיפא משום דדברי ר' יהושע לא מובנים כלל, דהא מדה היא בתורה דילפינן במה הצד, אבל הרישא היתה מובנת והקשו שיאמרו באופן אחר.

(יד) **תוס' ד"ה ומה עולה**, תימא כיון דאתי האי קל ומחומר מהיקשא. פירש **העולת שלמה**, מהיקש ד"כחטאת כאשם". והא דלא הקשו תוס' דנימא קל וחומר לפסול עולה בלא הקדמה דהקל וחומר מפיק מהיקשא, משום דיש לומר, דעולה הוקשה לשלמים מ"זאת התורה" דאין פסול בשלא לשמה, ולא אתא קל וחומר ומפיק מהיקש, אך השתא דחזינן דמפיק, הקשו תוס' דיפסול נמי עולה.

(טו) בא"ד, פסח יוכיח. הקשו **הברכת הזבח והעולת שלמה**, דלא שייך למילף מפסח וחטאת לעולה, דמה להנך דאית בהו צד כרת כדפריך הכי **לקמן** (יג). ותירצו, דהשתא לא אסיק אדעתיה ר' אליעזר האי פירכא, ולהכי כמו דילף מחטאת ופסח לאשם, הוי ליה למילף נמי לפסול עולה מהאי טעמא. ו**הצאן קדשים** תירץ, דהשתא אסקינן דר' אליעזר יליף **מחטאת דשמיעת קול** דלא שייכא לכרת. עוד תירץ, דלר' אליעזר דילף לאשם דפסול שלא לשמו, אם נפרוך יש בהם צד כרת, אשם יוכיח דאינו בכרת ושלא לשמו פסול. ו**בחק נתן** דחה תירוץ הברכת הזבח, דאדרבה מתוס' מוכח דהקשה למסקנא, דהא דקל וחומר מפיק מהיקשא ידעינן רק במסקנא. וכן דחה תירוץ הצאן קדשים, דהא בעינן נמי לפסח, ואתרי פרכינן כל דהו דשם חטאת יש בכרת. ואת תירוצו השני כתב לדחות, דרק כלפי חטאת ופסח נקרא אין בו צד כרת, אך כלפי עולה ודאי יש בו צד כרת, כמו שכתבו **תוס' לקמן** (יב): **ד"ה מה להצד**.

(טז) בא"ד, ומיהו כיון דכתיב אותה בחטאת לא קשה. הקשה **העולת שלמה**, הא כיון דלא ממעט מ"אותה" שאשם שלא לשמו יהא כשר, והוא משום דשייר פסח, היאך ימעט "אותה" דלא לילף עולה מקל וחומר. ותירץ, ד"אותה" מפיק רק מקל וחומר, אבל אשם דילף במה מצינו אותה יכול למעטו וכן מצינו שכתב **המשנה למלך** (פ"ב מניירות הי"ז), דמבמה מצינו עונשין ומקל וחומר אין עונשין. אך **בחק נתן** הניח בצריך עיון דהא ודאי ר' אליעזר לא פליג אמיעוטא דאותה.

(יז) בא"ד, ותימא לסברתו דעביד וכו'. הקשה **הברכת הזבח**, נימא מה לעולה

זרה דזורק בפסול אין אוסר, ודאי מסתבר דשוחט על מנת לזרוק לא יאסור. (ה) **גמ', ומה במקום דאם אמר הריני שוחט חוץ לזמנו שהוא כשר**. כתב **הפנים מאירות**, דמוכרח דהא דכשר נלמד מקרא, דאם לאו הכי נימא הקל וחומר להיפך, ונפסול, וכן בשאר הקל וחומר שבסוגיין.

(ו) **גמ', לא תאמר בזריקה ותיתי מקל וחומר מבינייא משחיטה וקבלה וכו'**. הקשה **הפנים מאירות**, דלמא היינו טעמא דאמרו בזריקה, משום דבעינן למילף פסול שלא לשמו בהיקש לשאר קדשים, ואי ילפינן לזריקה בקל וחומר, לא הוי ילפינן לפסול זריקה, דדבר הלמד מקל וחומר אין חוזר ומלמד בהיקש. והניח בצריך עיון. ותירץ **החק נתן**, דנילף משלמים שחיטה וזריקה בהיקש, ואחר דילפינן הנהו, נאמר מה שלמים לא חלקת בין שחיטה וקבלה לזריקה, אף שאר קרבנות כך, והווי רק גילוי מילתא בעלמא ולא היקש ולא בנין אב, דאין למדין אותן אחר היקש.

(ז) **תוס' ד"ה לא תאמר**, תימא אמאי לא פריך וכו' נילף בקל וחומר מקבלה. הקשה **השפת אמת**, אמאי הקדימו התוס' קושיא דנפרוך שכן טעונות צפון, הוי להו להקשות מיד, אמאי לא ילפינן מקבלה לחוד. ותירץ, דמקבלה לחוד איכא למיפרך דטעונה כלי שרת, מה שאין בזריקה דמהני בחטאת באצבע, ולהכי הוצרכו לשחיטה דכתב בה **הרמב"ם** (פ"ד ממעשה הקרבנות הי"ז), דלא בעינן בה כלי שרת, וגם **תוס' לקמן** (מז): **ד"ה קדשי קדשים** צדדו כן, ולהכי הקשו מצפון, והכריחו דאירי בשלמים, ואהא קשה דבשלמים אין לפרוך מה לקבלה דצריך כלי שרת, דהא בשלמים אף בזריקה בעינן כלי.

(ח) בא"ד, ועוד למה לי קרא בזריקה לשינוי בעלים. הקשה **בעולת שלמה**, הא כדילפי **לעיל** (ד). לפסול בזריקה מ"לכפר עליו", עדיין לא ידעו פסול דקבלה, ובמסקנא דילפינן מ"זאת האיל יעשה זבח שלמים" יליף מהתם כל עשויות ולא בעי פסוק מיוחד לזריקה.

(ט) **גמ', אמר לו ר' אליעזר פסח יוכיח וכו'**. הקשה **הצאן קדשים**, אמאי לא השיב ר' אלעזר, חטאת העוף תוכיח, שכן דמה למטה ופסולה בשלא לשמה, אף אשם שדמו למטה כן, ואין לומר מה לעוף שכן אינו זבח דזוהו קולא, וקל וחומר אי בעוף הקל שאינו זבח פסול בשלא לשמו, כל שכן באשם דהווי זבח, ודאי פסול. ותירץ, דמצינו למיפרך מה לשם חטאת שכן יש בה דין דם למעלה **בבהמה**, תאמר באשם שאין בו כלל דם למעלה, ואף שכתבו **תוס' ד"ה מחטאת** (בעמוד ב'), דפירכא זו היא כל דהוא היא, ופרכינן לה רק אבמה הצד, ולא בחדא מחדא, יש לומר דהשתא סלקא דעתך דילף ר' אלעזר מכל חטאות ולא הוי כחדא מחדא. ו**בחק נתן** תירץ, דבאמת הכא הוי מתרתי, דמתחילה יליף מבהמה, ועלה פריך שכן דמה למעלה, והדר יליף מעוף. ואף דלא הדר דינא, דוקא כדילפינן מתלת כשלא הדר דינא לא פרכינן בכל דהו, אבל בתרתי פריך.

דף י ע"ב

(י) **תוס' ד"ה הרי הוא**, באשם מצורע כתיב. עיין מה שכתב **במסורת הש"ס**. ו**בחק נתן** פירש גירסא דאשם מצורע, דלא ניחא ליה למילף מסתם אשם, דהתם כתיב "כחטאת כאשם" גבי אכילה, אבל במצורע כתיב גבי שחיטה, ומאה שפיר ילפינן. אלא דהקשה, **דלקמן** (מט). כתבו דהאי קרא איצטריך לגופיה, ומסתבר דילפינן מאשם דעלמא. וצריך עיון.

(יא) בא"ד, והוי מצי למילף מחטאת בגזירה שוה דעוונות מחטאת דשמיעת קול. הקשה **העולת שלמה**, הא חטאת דשמיעת קול ילפינן לה **לעיל** (ח): במה הצד, ודבר הלמד בבנין אב מספקא לן **לקמן** (נא). אי מלמד בגזירה שוה. ותירץ, דמסקינן שם דדבר הלמד בקל וחומר חוזר ומלמד בגזירה שוה, ומעתה עבדינן קל וחומר, אי חטאת נזיר דקלה דאיתא בשאלה פסולה שלא לשמה, חטאת דשמיעת קול לא כל שכן, וכי תפרוך מה לחטאת נזיר שיש עמה דמים אחרים, חטאת חלב תוכיח, ואף דבסוף דינא הוי במה הצד, כיון

אימעיט כל שאינו דם דלא מיפסיל, ואפילו הכי עביד מינה יוכיח, דהיכי אמרת דהא דעולה לא מיפסל דהוא משום דלא מכפרא, הא אשכחן מנחת חוטא וחטאת העוף דלא מיפסלי אף דמכפרי, אלא שמע מינה דדמה דווקא, וחטאת נמי דווקא.

(ה) **רש"י ד"ה מנחת חוטא**, דשמיעת קול. כתב **המלאכת יו"ט**, דעל כרחק יליף נמי ממנחת חוטא דטומאת מקדש וקדשיו. דאי משמיעת קול בלחוד, איכא למיפרך מה להנך שאין בהו צד כרת תאמר באשם שיש בו צד כרת לגבי אחרים, כמו שכתבו **תוס' לקמן (יב): ד"ה מה להצד**.

(ו) **גמ', תאמר באשם שיש לו קצבה**. מכאן הוכיח הגרי"ז, דקצבה דשני שקלים הוא דין בקרבן עצמו דיהא שוה שני שקלים, וחומרא היא, והוי טעם לפסול בכניסה, דאי דין קצבה הוא אבעלים, אינו טעם לפסול בכניסה.

(ז) **גמ', אלא טעמיהו דרבנן דאמר קרא דמה דמה של זו וכו'**. הקשה הקרן אורה, דמשמע דמאי דפליגי רבנן ארבי אליעזר וסברי דאשם אינו כחטאת, הוא משום מיעוט ד"דמה", וכן בשלא לשמו משום מיעוט ד"אותה", אבל בלאו הני מיעוטי מודו ליה דשוו משום היקשא, ואם כן אמאי פליגי ארבי אליעזר דאמר אשם שמתו או נתכפרו בעלים במיתה, ופירש **רש"י ד"ה טעמו**, משום היקש ד"כחטאת כאשם", הא מודו להיקש כל היכא דליכא מיעוטא. ותיריך, דילפינן ליה מ"הוא בהווייתו יהא", דשחטו סתם כשר לעולה, כמו שפירשו **תוס' לעיל (ה): ד"ה הגה"ה**. או דאית להו הלכתא "כל שבחטאת מתה באשם רועה", ורבי אליעזר ודאי פליג אהך כללא דהא יליף בהיקשא דשוו.

(ח) **גמ', ואידך דם דמה לא דריש**. הקשה הקרן אורה, מהא דפירש **רש"י לקמן (פב): ד"ה הנכנס**, דכולי עלמא דרשי "דמה". ותיריך, דמאי דסבר רבי אליעזר הכא דלא דרשינן "דמה" משום היקש ד"כחטאת כאשם" הוא.

(ט) **תוס' ד"ה בא לעובדה, בתוה"ד**, וא"ת הלא איבעיא לן וכו'. ותיריך **השפת אמת**, דהא דאמרינן דלמד אינו מלמד, היינו אי בעינן למילף רק ימין, אך הכא הא בלא הילפותא הוי כשר רק בכלי, וילפינן מחטאת דכשר ביד בלא כלי, אלא ד"דון מינה ומינה", וכל מאי דילפינן דכשר ביד היינו דוקא איד ימין, ובשמאל אין לימוד דכשר, וכן דייק **ברש"י מנחות (כו): ד"ה עובדה**.

(י) **בא"ד**, ואי מצורע חולין הוא אתי שפיר וכו'. פירש **הצאן קדשים**, דהיינו משום דהא דאין למד מלמד אינו אלא בקדשים, אבל בחולין מלמד.

(יא) **בא"ד**, ומיהו עדיין קשה וכו'. עיין **שיטה מקובצת (אות כג)**. ובאות הקודמת. והקשה **המצפה איתן**, הא כתבו **תוס' לקמן (כה): ד"ה והרי דאי מלמד חול לכולי עלמא למדין מלמד**, ופליגי דוקא אם המלמד קודש והלמד חול.

(יב) **גמ', ולרבנן למאי הלכתא איתקש חטאת לאשם**. כתב **הנתיבות הקודש**, דלכאורה מדכתב **הרמב"ם (פט"ו מפסולי המוקדשין ה"ד)**, חטאת ששחטה לשם חולין הרי זו כשרה ולא עלתה לבעלים, וגבי שאר קרבנות לא כתב כן, משמע, דעלו לבעלים. אך כתב, דאם כן נימא דלהכי איתקש חטאת לאשם דאיהו נמי אינו עולה לבעלים, ועל כרחק דאין לדייק כן מדברי הרמב"ם ואף שאר קרבנות לא עלו לבעלים כחטאת.

(יג) **גמ', לומר לך מה חטאת אינה טעונה סמיכה וכו'**. הקשה **העולת שלמה**, נילפיה מהיקשא דילפינן **לקמן (צו): "זאת התורה" שהוקשו כל הקרבנות לחטאת**. והביא, שכך הקשו **בתוס' מנחות (צב): ד"ה איכא**, אמאי לא נילף סמיכה לבכור ומעשר בהאי היקשא ד"זאת התורה". ותיריך לפי מה שכתבו **תוס' לקמן (צו): ד"ה מה מנחה**, דלא ילפינן לדבר שאינו שוה בכל הנהו דכתיב בקרא, והתם כתב מנחה דלא שייך בה סמיכה.

דף יא ע"ב

(יד) **תוס' ד"ה אמר רבי אליעזר, בתוה"ד**, וי"ל דאעיקר טעמו וכו'. כלומר,

שאינה מכפרת, ואין להוכיח מחטאת העוף דהא ודאי פסולה בשלא לשמה. (יח) **בא"ד**, ותו לימא חטאת יוכיח. [פירוש, היאך בעינן למילף קל וחומר מעולה דכליל ודמה למטה לאשם דדמו למטה, נימא חטאת שאינה כליל ודמה למעלה תוכיח] הקשה **בברכת הזבח**, דמה לחטאת שאם נכנס דמה לפנים פסולה. ועוד, שכן צד כרת. ועוד, שבאה בציבור מה שאין כן אשם (לפי תקון החק נתן). ומסיק, דתלמיד טועה כתב מותימא עד סוף הדיבור, [אמנם עיין גירסת **השיטה מקובצת**, ואתי שפיר]. והחק נתן תירץ, דמאי דכתבו "מה לחטאת שכן וכו' דמה לפנים פסולה", אינה פירכא, דר' אליעזר סבר דאף האשם נפסל בכניסה לפנים. וגם הא דפריך "שכן צד כרת ושכן באה בציבור", אינה פירכא, כיון דלא ילפינן אלא מחטאת חלב, אלא מחטאת יחיד דשמיעת קול דילפינן שאין בה כרת, ואינה בציבור, ולא פרכינן מה לשם חטאת שכן יש בו "שם כרת" ושם באה בציבור" דהא פירכא כל דהוא היא וכיון דחדא מחדא לא ילפינן, לא פרכינן פרכא כל דהו.

(יט) **גמ', מה להצד השוה שאין להם קצבה**. הקשה **השפת אמת**, כיון דעיקר הלימוד מחטאת דאין לה קצבה, ומכל מקום דמה למעלה, מהיכי תיתי דמה שלאשם יש קצבה הוא הטעם שיהא דמו למעלה יותר מעולה וחטאת העוף. ו**בנתיבות הקודש** ביאר, דיש לו קצבה היינו משום דבעינן מן המובחר, כדאיתא **בכריתות (כו)**. אם כן חמיר טפי. והוי חומרתו טעם ליתן דמה למעלה כדחזינן בגמרא דאשם שאינו כליל הוי טעם דדמו למטה[.

(כ) **תוס' ד"ה מה להצד**. ובמרומי שדה תירץ, דאף בעולה יש צד כרת שמביאים צבור פר לעולה כשחטאו בעבודה זרה.

(כא) **גמ', אמר רבא כו' לא מצית אמרת קל וחומר מעולה**. ביפה עיניים הביא בשם ספר **באר יעקב (ח"מ"ז צו)**, שמוכיח מכאן, דלרבנן אלים קל וחומר מהיקש. והביא **דמהירושלמי (סוף ערלה)** מוכח, דאף היקש שאינו מיותר עדיף מקל וחומר.

דף יא ע"א

(א) **גמ', מה עולה שהיא כליל נכנס דמה לפנים כשרה**. כתב **הפנים מאירות**, דאין ללמוד עולה מחטאת דפסולה, דמה לחטאת שכן דמה למעלה, ושכן צד כרת, ושכן באה בציבור, וליכא למימר אשם יוכיח שהוא נלמד מהיקש לחטאת, ודבר הלמד בהיקש אין מלמד בקל וחומר.

(ב) **רש"י ד"ה עולה נכנס, בתוה"ד**, והיקשא נמי ליכא הכא. הקשה **המלאכת יו"ט**, הא **לקמן (צו): הוקשו כל הזבחים לחטאת**. ותיריך, לפי מה שכתבו **תוס' (שם) ד"ה מה מנחה** דהיכא דצריך למלתא אחריתא לא דרשינן מהיקש דבר שאין בשאר הקרבנות המוזכרים שם, ובמנחה ליתא הא דנכנס דמה לפנים.

(ג) **גמ', מה לעולה שכן אינה מכפרת**. פירש **הנתיבות הקודש**, דאף על חייבי עשה הא איתא **לעיל (ז): דעולה דורון היא ומכפרת רק מקופיא ולא מקריא מכפרת**. [ביחס לחטאת ואשם דמכפרי מקיבעא, אף **דלקמן (נא)**.] איתא דעולה מכפרת, דהיינו מקופיא[.

(ד) **גמ', מנחת חוטא תוכיח**. הקשה **הקרן אורה**, היאך תוכיח הא לא פסלה התורה אלא דם, ומנחה דאינה דם לא איפסילה, אף דמכפרת. עוד הקשה מאי קשיא לגמ', "ולימא חטאת העוף תוכיח", הא טעמא דלא מיפסיל בעוף, משום דהוי כהכניס בשר חטאת קודם קבלה, וכמו שלא אמרו בשר חטאת יוכיח, הנך נמי. ותיריך, דלעולם לא בעינן דם ליוכיח, והא דלא הוכיחו מבשר חטאת, משום דאינו בדרך כפרתו דעיקר הכפרה הוי בקבלה, ובקרא כתיב לכפר, אבל ממנחה ועוף דהוי דרך כפרתם שפיר הוי יוכיח. אך הקשה, מנלן דמנחת חוטא וחטאת העוף אין נפסלין, על כרחק ממיעוטא "דמדמה ולא בשרה", ומנלן, דילמא דווקא בשרה אימעיט דאינו בא לכפר, אבל מנחת חוטא וחטאת העוף דבאו לכפר אימא מיפסלי שפיר. ותיריך, ד"מדמה"

הדף היומי

מסכת זבחים דף יא – דף יב

יד כסלו – טו כסלו התשע"א

דכתבו **תוס'** בפסחים (קח.) ד"ה **נימא**, דאף לבן בתירא, לכתחילה אין לשחוט קודם חצות, משום "לא תשחט על חמץ", אבל לרבי יהושע כשר בשלא לשמו בי"ד שחרית אף לכתחילה, אם כן היינו טועין בשיטת בן בתירא בשחטו בי"ד שחרית דווקא לענין דיעבד אי כשר או פסול, אבל לכתחילה ודאי אין שוחטין, אך הטעות בשיטת רבי יהושע בשלא לשמו שחרית היא בלכתחילה, אי כשר שלא לשמו י"ד שחרית או פסול, ועדיף להשמיע היתר דלכתחילה משום כח דהתירא עדיף. ועיין באות הקודמת בסברת **הקרבן אורה**, דלשיטתו מיושב, משום דבבן בתירא יש פחות מקום לטעות.

כב) גמ', אחד בבוקר ולא שנים בבוקר. פירש במרומי שדה, דכתיב "את הכבש אחד תעשה בבוקר", ומצד דקדוק הלשון הוי ליה לומר כבש אחד או הכבש האחד אבל "הכבש אחד" אינו מדוקדק, אלא לומר דנילף את הכבש, אחד תעשה בבוקר ולא שנים.

כג) גמ', שם. הקשה **הקרבן אורה**, מנלן לבן בתירא דבין הערביים דפסח בין שני ערביים. הא אשכחן בכמה קראי לישנא ד"בין הערביים" והיינו אחר חצות, ונימא דבפסח נמי הכי הוא. ותירץ, דמדאיטריך למכתב "אחד בבוקר ולא שנים", שמע מינה דפשיטה דבין הערבים הכא היינו בין שני ערביים.

כד) תוס' ד"ה הג"ה אחד בבוקר בעלמא דריש וכו', פירשו המלאכת יו"ט ובחוק נתן, דתוס' אתו ליישב שיטת רבי יהושע הסובר דבין הערביים היינו בערב, אמאי נאמר "אחד", וכתבו דנצרך למיוחד שבעדרו, אך לא מסתבר דאתו להקשות אדרשה ד"מיוחד דבעדרו" דנצרך לאחד בבוקר, דהא כבר כתבו **לעיל בד"ה הג"ה אי אינפליג**, דלא סבירא לן כבן בתירא.

כה) גמ', נרות דכתיב בין הערבים הכי נמי דכולא יומא כשר וכו', בחידושי הגרי"ז הקשה מכאן לשיטת הרמב"ם (פ"ג מתמידין ומוספין הל"י) דהדלקת הנרות היה גם בבקר, דאם כן על כרחין דבין הערבים היינו בערב כיון דגם בבקר לפי האמת חייב בהדלקה. ותירץ, דהרמב"ם סבר דליכא כלל חיוב הדלקת הנרות, אלא שיהיו הנרות דלוקים, ואם מצא דלוק אין עליו חיוב כלל לכבות ולהדליק, אלא מניחו דלוק, ומעשה ההדלקה נכללת גם כן בכלל הטבת הנרות, ולכן אם כבה יש עליו חיוב הדלקה מטעם הטבת הנרות, אבל לא מטעם מצות הדלקה.

דף יב ע"א

א) גמ', ומי איכא מידי דאילו שחוט ליה מצפרא כו'. כתב **הקרבן אורה**, דמהכא משמע דלא כמו שכתבו **תוס' בפסחים** (קד.) ד"ה **נימא**, דהא דכשר לבן בתירא מצפרא אינו אלא דיעבד, אבל לכתחילה אין לשחוט קודם חצות דאם כן אין זמנו קודם חצות. ותירץ, דמכל מקום הוקשה לגמ' דקודם לתמיד של בין הערבים פסול מעיקר דינו, מה שאין כן פסח דזמניה הוא וכשר, אלא דאיסור שחיטה על החמץ מעכבו קודם חצות.

ב) ובין הערבים דכתיב גבי קטורת ונרות למה לי. פירש רש"י הואיל ומיניה לא הוה משמע לן בין הערביים ממש, ומיבעי לן קרא אחרינא לפרושי. הקשה **בספר שלום רב** דהאי קשיא נמי לר' יהושע ומאותו טעם. ותירץ, דלר' יהושע יש לומר דמערב עד בקר בלבד לא היינו דורשים, דהוה אמינא דרצה לומר שיכול להדליק כל הלילה, ודוקא בצירוף קרא דבין הערביים דרשינן, מה שאין כן לבן בתירא דעל כרחך דרשינן מערב עד בקר, ועל כרחך סבר דמשמע מהאי קרא בלבד דתן לה מדתה, ולא דידיק כל הלילה.

ג) תוס' ד"ה ובין הערבים, בסוה"ד, דזימניה מכי ינטו צללי ערב. ביאר **הקרבן אורה**, כלומר מקרא ד"אחד ולא שנים בבוקר", ידעינן רק דאיכא תמיד אחר בין ערביים, אבל הא דזמנו מכי ינטו וכו' דהיינו שעה שישית ומחצה לא ידעינן. והקשה, בשלמא למאן דאמר תמיד של שחרית זמנו עד ד' שעות, אתי שפיר, דאי מקרא דאחד ולא שנים בבוקר הוה אמינא מד' שעות דאינו

דדריש מ"הוא" דפסח בהיותו יהא, ופירשו **תוס' בפסחים** (סב:) ד"ה **שאני**, דהקל וחומר מגלה למילף מהוא, דאחרים לשמו פסול. והקשה **הקרבן אורה**, הא בחטאת נמי כתיב "הוא" ויגלה הקל וחומר למילף מיניה דעולה לשם חטאת פסולה. ותירץ, דהוא דפסח לא איצטריך לפסול בשוחט פסח לשם אחרים, דהא ילפינן **לעיל** (ז:) מקרא אחרינא, ועל כרחך "הוא" איצטריך לפסול שוחט אחרים לשמו, אבל בחטאת כתבו **תוס' לעיל** (ה:) ד"ה **מיעט רחמנא**, ד"הוא" איצטריך לגופיה, משום הכי לא ילפינן מיניה לפסול אחרים לשמו.

טו) גמ', כשרין ואין מרצין קאמר. כתב **הקרבן אורה**, דהטעם משום דיליף **לעיל** (ב:) מקרא ד"אשר נדרת נדבה הוא", ועל כרחך קרא ד"ולא יחללו" לא אתי אלא לדייק הא לנמוך מהם פסולים לגמרי, דלגבוה מהם דכשר כבר ידעינן מ"אשר נדרת".

טז) גמ', או דילמא כשרים ומרצים. פירש **הקרבן אורה**, דלהך סברא, על כרחך לא דריש כל הני קראי דלעיל. ואיצטריך "אשר ירימו" לגופא דבמורם אין מתחללין כלל וגם מרצין. ואפילו הכי שפיר שמעינן דבנמוך מהם מתחללין ופסולינ לגמרי. חדא דלשון חילול משמע חילול גמור, ועוד, כיון דלא סבירא ליה דרשא דמוצא שפתיך, ממילא אם אין מרצים פסולינ הם, וכדאמרין **לעיל** (ה.) אם אין מרצין למה הן באים.

יז) גמ', שם. הקשה **המרומי שדה**, מנא לן לחדש דפליג בתרתי. ותירץ, דהצד דאין מרצין על כרחך יליף מ"אשר נדרת" דכשר, ואם כן קרא ד"ולא יחללו" במורם לא איצטריך לגופיה, אלא לדייק דבנמוך נפסל, ומסתבר יותר דלא סבירא ליה דרשא ד"אשר נדרת", ויליף ליה מקרא דבמורם מהם מרצה, והא דבנמוך פסול ואין מרצה ממילא הוא, וכיון דאינו מודה לקרא ד"כאשר נדרת", אם אין מרצה, פוסל.

יח) גמ', ואי סלקא דעתך כשרים ומרצים כו'. פירש **החזון איש** (סימן א סק"ג), דאי כשרים ומרצים, חידש שמעון אחי עזריה במה שאמר כשרים ולא רק במה שאמר פסולים, ואם כן לא שייך למיתני בכשרות בכור ומעשר, דבהם ליכא חידוש, דלא שייך בהם ריצוי, ומה שאמרו אלא כשרים ואין מרצין, היינו דלא חידש כלום לענין רצוי, אבל לא דאמר דאין מרצה. **יט) מתני'**, אמר שמעון בן עזאי וכו'. כתב **בשלום רב** דלכאורה היא עוד שיטה בשלא לשמה, והקשה דאם כן הווי לה למתני' למיחשביה במתני' דריש פרקין. ותירץ, דאתא להוכיח כבן בתירא, דהא אמר חוץ מן "הפסח", ולא "הפסח בזמנו" דהיינו דאף כשאינו זמנו ממש מיפסל, והיינו בי"ד בבקר. **נויש לציין שהרמב"ם** (פ"ז מפסוה"מ הי"א) פסק כבן בתירא, ו**הראב"ד** השיג עליו דשבק רבי יהושע, וביאר **הכסף משנה** דפסק כמותו כיון דשקלו וטרו אמוראי אליביה. אמנם לפי מה שנתבאר, איכא סייעתא נמי מסדורא דמתניתין].

כ) גמ', אמר וכו' מכשיר היה בן בתירא בפסח ששחטו שחרית וכו'. פירש **הקרבן אורה**, דמקורו דכשר בי"ד שחרית הוא מלשון התנא "בן בתירא פוסל כאילו נשחט בין הערביים", דבשלמא טעמא דרבי יהושע דמכשיר כאילו שחטו בי"ג מבואר, משום די"ד שחרית דמי ל"ג, דתרווייהו אינם זמנו של פסח. אלא בבן בתירא, אי נימא דהא דפסול בשלא לשמו, משום סברא דמקצת היום ראוי לא מהני ביה עקירה, ולא משום דהשתא זמנו הוא, אמאי אמר בן בתירא "כאילו נשחט בין הערביים", הא לא שוו בטעמייהו כלל, דבין הערביים פוסל משום דזמנו הוא, ובבוקר אין זמנו ופסול משום מקצת היום דזמנו, ואף לענין שאר דינים לא דמו בוקר לבין הערביים, דשחט הפסח לשם חולין בין הערביים כשר כחטאת, ובבוקר פסול, דפסח שלא בזמנו הוא, אלא מוכח מטעמו, דבוקר הוי ממש זמנו וכשר, והווי בין הערביים והבוקר חד טעמא וחד דינא.

כא) תוס' ד"ה הג"ה אי אינפליג, ותימא השתא וכו'. ותירץ **העולת שלמה**,

שיטתיה מדתני דבי רבי ישמעאל, לוכח ליה כמו שכתבו התוס'. ותיריך, דהתם כוונת תוס' לחלק בין לילה דאינו חסרון בגוף הקרבן ובסיבתו, אלא דלילה הוא חסרון צדדי דאין מקריבים בו, ולהכי לא הוי הקרבן דחוי, אבל בדין לענין פסח דהלילה הוי חסרון בגוף הקרבן ובסיבתו, דבי"ד פסול ומחוסר זמן הוא לפסח עד חצות, ולשלמים פסול משום דמקצת היום ראוי לפסח, ונפקא מינה דאם עלתה תרד כמו שכתבו הכא תוס' ד"ה יום, ולהא לא סגי בסברת התוס' דיומא, והוכיח מולד המחוסר זמן בגופו ובסיבתו, דאף הוא בלילה לא מיקרי מחוסר זמן.

ט) תוס' ד"ה לילה לקדושה, הקשה הרב רבי יוסף וכו'. הקשה **הצאן קדשים**, אמאי כתב דקשה אף לבר פדא, הא **בתמורה** (י.) פליג איהו וסבר דאין קדושה חלה על עוברין. והביא, **דתוס' (שם) בסוד"ה ואזדא** הקשו קושינו דהכא לרבי יוחנן, ורצה לומר דהכא טעות סופר הוא. **ובחק נתן** תירץ, דהתם (יא.) גבי תם במעי תמה אף בר פדא מודה דקדושה, ורק במעי בעלת מום פליגי, דלרבי יוחנן כשני בהמות הם, ואף דאין יכול להקדיש אותה, יכול להקדיש ולדה. ובר פדא סובר כיון דגוף אחד הם, כיון דאי אפשר להקדיש את אמו גם אותו אין מקדישים.

י) תוס' ד"ה יום להרצאה, תימה תיפוק ליה מביום צוותו כו'. תירץ **הפנים מאירות**, ד"ביום צוותו" אינו דין בגוף הקרבן דחסר בו בלילה, ולא דין במעשה ההקרבה לחוד, והווה אמינא, דאי לא כתיב "יום" להרצאה, דאף דמקדישין מעשר בלילה, היינו דוקא הוא, משום דבגופו ליכא חסרון כלל בלילה, אבל פסח דבלילה פסול משום עצמו דאין ראוי עד חצות, ואף לשלמים פסול, אין מקדישים אותו, דהוי מחוסר זמן, ולא ידעינן לחידוש דרב פפא דאין מחוסר זמן דלילה, להכי כתב קרא "ביום" להרצאה, כלומר, דהוא דין בגוף הקרבן דבלילה פסול, ואפילו הכי כתיב שבעת ימים להכשיר הקדישו בליל שביעי, ומהא מוכח שפיר לחידושו דרב פפא, דאף בפסח דפטולו בגופו כשר בהקדישו בלילה.

יא) בא"ד, והשתא קמשמע לן דהוה מחוסר זמן ותדר. כתב **העולת שלמה**, דדין בן שמונת ימים הוא משום חשש נפל כדאיתא **בשבת** (קלו.), דכל ששהה ח' ימים בבהמה אינו נפל דנאמר "ומיום השמיני והלאה". וכן כתב **המשנה למלך** (פ"ג מאיסורי מזבח ה"ח). והקשה העולת שלמה, דבשבת (שם) הביאו מעשה ששחט רב אידי בר אבין עגל ביום השביעי, ואמרו ליה רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע דאי היה שוחט בלילה הוה אכלין מיניה, אלמא לא חשו בליל שביעי לשמא נפל הוא. עוד הקשה, דכתב **רש"י** (שם) **בד"ה איתרחיתו**, דאורתא לאו זמן הקרבה הוא, אך מכלל נפל נפק דהא חזי להקדישו, ומאי ראייה מהא דמקדישים אותו דאינו נפל, הא אמר רב פפא לילה אין מחוסר זמן. עוד הקשה **בטהרת הקודש**, דרש"י פליג אתוס', דהא כתב דמיום השמיני ירצה, הוא משום דאין קרב בליל שביעי מביום צוותו, ולתוס' הא ילפינן מביום להרצאה. ותיריך העולת שלמה, דדוקא בשאר מחוסר זמן אמרו דלא שייך בלילה כיון דלמחר יהיה ראוי, אך בחשש נפל לא יהנו, דאי בלילה אכתי ספק נפל, ודאי אין להקדיש שמא ימות ולא יהיה ראוי למחר, ומוכח מדמקדישים אותו דיצא מחשש נפל. אך הקשה, אמאי בעינן **ביומא** (ג): קרא לקרבן אשה דאסור להקדיש מחוסר זמן, הא סברא היא דשמא נפל הוא ויאסר כמקדיש בעלי מומים, אלא הביאור כמו שכתב המשנה למלך, דאיצטריך לכלו חדשיו דלא חיישינן שימות, ומכל מקום אסור משום מחוסר זמן, ולפי זה שפיר הוכיח רש"י דלא חיישינן לנפל בליל שביעי, דאי חיישינן לא יהני הא דלילה אין מחוסר זמן, דמכל מקום יאסר כמקדיש בעלי מומים, ואף תוס' מודה לזה, והא דכתב דמחוסר זמן הוא בלילה, כוונתו משום דבקדשים הלילה נמשך מיום שלפניו, וכיון דביום שביעי פסול ומחוסר זמן, אף בלילה כן, ומורידים אותו, אבל להקדיש יועיל, דגבי הקדש לא אמרינן דלילה נמשך מהיום שלפניו.

זמן של שחר, כשר תמיד דבין הערבים, קמשמע לן דבין הערביים דמשינטו צללי ערב, כלומר משש שעות ומחצה ולא קודם, אלא למאן דאמר זמנו דתמיד של שחר עד חצות, מה הוסיף קרא דבין הערבים משינטו, הא ידעינן לה מקרא ד"אחד בבוקר". ואין לומר דאתי למימר דמשש **ומחצה**, דהא מדרבנן הוא משום דלא מכוונו, אבל עיקר הדין הוא משש שעות. ותיריך, דאף דכבר שמעינן מאחד בבוקר, שפיר קאמר ובין הערבים, דמכל מקום אמר דהוה זמנו, מה שאין כן בקטורת ונרות דבין הערבים לא אמר כלל זמן, ועלה הקשו בגמ'.

ד) גמ', מגדף בה רבי אבהו וכו' אי דאפרשיה האידנא דחוי מעיקרו הוא ואי דאפרשינהו מאתמול נראה ונדחה הוא. **בחדושי הגרי"ז** הוכיח ממה שרבי אבהו חילק הקושיא לשני חלקים, ולא הקשה היאך יכול להקדיש עד חצות הא קדושה דחוויה הוא, ד"נראה ונדחה" ו"דחוי מעיקרא" שני ענינים הם, דנראה ונדחה היינו דמה שנדחה לאחר שנראה הוא חסרון בעצמו, אבל דחוי מעיקרא הוא חסרון בעצם קדושת הקרבן. ועיין באות הבאה. **נולכאורה** מדברי **רש"י ד"ה דחוי מעיקרא**, שכתב, ושמעינן ליה לר' יוחנן דאמר דחוי מעיקרא הוי דחוי לגמרי שלא להירצות עוד. **ובד"ה ואי דאפרשיה**, כתב, **בתוה"ד** ונראה ונדחה שוב אינו חוזר ונראה לדברי הכל. ולפי זה מה שחילק רבי אבהו לתרי, היינו משום דדחוי מעיקרא נדחה דוקא לרבי יוחנן, מה שאין כן נראה ונדחה לכולי עלמא הוא. ועוד דמהא שכתב רש"י בד"ה דחוי מעיקרא, "הוי דחוי שלא להירצות עוד" נראה דהחסרון הוא כמו בנראה ונדחה].

ה) תוס' ד"ה הג"ה אי דאפרשיה, בסוה"ד, אבל האי לא חזי לפסח ושלמים אע"פ שהיה זמן שלמים. **הקן אורה** הבין כוונתם, דכיון דעדיין יש על הקרבן שם שלמים, הרי שנדחה מחמת שאינו יכול להקריבו כשלמים, מה שאין כן במחוסר כפורים שאינו יכול להקריב כלל, אין כאן דחיה. והקשה, אמאי הוי זמן שלמים, הא פסח שלא בזמנו הוי שלמים מגזרת הכתוב, וקודם חצות דקצת ראוי לפסח לא אמרה תורה שיקרב שלמים, ואם כן יש עליו שם פסח בלבד, ודמי ממש למחוסר כפורים דהפריש קודם זמנו. אמנם **בחדושי הגרי"ז** ביאר כונתם לפי מה שהוכיח מסוגיין, (הובא באות הקודמת) ומה שביאר דאין הביאור ב"מקצתו ראוי", דבשחרית מיקרי כבר פסח בזמנו, ואין לו הדין של פסח בשאר ימות השנה שלמים, אלא דגם בשחרית מיקרי פסח בשאר ימות השנה שלמים, והא דמקצתו ראוי מהני, היינו משום דהווי זמן פסח, ומהני לענין מחשבת שינוי השם דפסח, ולפי זה ביאר כוונת התוס' דמחוסר כפרה בקדושת הקרבן לא חסר כלל דין הקרבה, אלא דהבעלים אינם ראויים להביא קרבנות, והראיה דשלא לשמן כשר כדאיתא לקמן, אבל בפסח כיון דיש עליו גם דין שלמים ואינו ראוי להקרבה, הוי דיחוי בעצם הקדושה, והוי דחוי מעיקרא.

ו) גמ', אפילו תימא מצפרא אין מחוסר זמן וכו'. כתב **החזון איש** (ס"א סק"ב), דמשמע, דאי הקדישו בלילה הוי מחוסר זמן ופסול, אף דבי"ג אינו פסול, משום דראוי לשלמים. ליל י"ד, פסול, משום דחשיב כ"ד, דהיום מתחיל מהלילה, והוי ראוי במקצתו כ"ד, דפסול בין לשלמים בין לפסח.

ז) גמ', רב פפא וכו' לילה אין מחוסר זמן. פירש **החזון איש** (שם). דמודה הוא בעיקר הדין לאבוי דהוה ליה ליפסל משום דחישב כ"ד, דמקצתו ראוי, ופסול בין לשלמים בין לפסח, ומאידך אינו קרוב כבו ביום, והא דמכשיר הוא מטעם חדש, דכיון דלילה לאו זמן הקרבה הוא, לא חייל עליה שם דיחוי באותו זמן.

ח) גמ', דתני דבי רבי ישמעאל וכו'. הקשו **התוס' ביומא** (סד.). **ד"ה התם**, דנפסול כל קרבן דהקדישו ביום ועבר עליו לילה משום דיחוי דנראה ביום ונדחה בלילה, ותירצו, דלילה לאו זמן הקרבה כלל ומהאי טעמא לא נעשה דחוי. והקשה **העולת שלמה**, דאם כן מאי איצטריך רב פפא לאוכוחי

דקושיא גדולה היא, ופירוש קושית תוס' היא, דאף דרבי יוחנן גבי שותפין אמר דהוי דחויא, הגם דבידו לתקן ולקנות כולה, מכל מקום במקדיש בבוקר יודה דאינו דיחוי דשאני הכא דחוזר ונראה ממילא בלא מעשה. ובשפת אמת חילק, דדוקא בשותף שאין תלוי בו לגמרי דשמה לא ירצה השני למכרו לו, אמר רבי יוחנן דדחוי, אבל במה שתלוי רק בו כגון מומר, לא הוי דחוי וכל שכן בגוונא דבוקר דמאליו, אין כאן דחוי.

דף יב ע"ב

כא) גמ', יש דיחוי בדמים. עיין ברש"י שפירש ב' פירושים. והאחיזור (ח"א מ"ד ג' וח"ג סי' נ"ו סק"א) ביאר דהוי קדושת דמים ממש, ורק כשלקחה כולה אמרינן דמיגו דחל קדושת הגוף על חציו חל על כולו, ולהכי עושה תמורה רק לאחר שלקח חציו השני, ונקראת קדושת דמים משום שהיא עצמה אינה עומדת להקרבה. אמנם בחידושי מרן הרי"ז הלוי (בסוף הספר עמוד עח) וכן החזון איש (בכורות יח יח) הוכיחו שאין דין דחיה בקדושת דמים ממש עיין שם. הלכך כשהקדיש חציה חלה קדושת הגוף "פחותה" שאינה קריבה, וכיון שעומדת, לדמים מיקרי דחוי לדמים, ומשום הכי יש לומר דמה שעושה תמורה היינו אף קודם שלקח חציה.

כב) גמ', וצריכי וכו' אבל הכא דממילא אידחי כישן דמי. הקשה בנתיבות הקודש, כיון שכתב לחלק דבנשתטה הוי ממילא, ולא דמי לדחה בידיים דהמיר, מדוע הוסיף ד"כישן דמי". ותירץ, דבעצם הדיחוי אין נפקא מינה במה שנדחה מאליו, וכדאייתא (ביומא סב.) לענין מת המשתלח ישפך הדם, אמנם היינו דוקא היכא דנדחה לעולם, אבל היכא דיכול להשתנות כגון היכא שנעשה שוטה או המיר דתו, יש לחלק בין אם דחה בידיים או שנעשה מאליו, אמנם מה שיש במעשה בידיים דחוי יותר שייך דוקא אם הדחוי נעשה בקרבן, אבל אם הדחוי בעל הקרבן מאי נפקא מינה אם נעשה בפועל או מעצמו, (ועיין תוס' ד"ה וש"מ דחוי, מה שכתבו לענין בעל מום עובר) ועל כן כאן ענין הדחוי בידיים, מה שנעשה מדעת וברצון, והוא מה שאמרה הגמ' דהחטרון דמאליו כאן, הוא במה שנעשה ללא דעת והוא מה שהוסיף ד"כישן דמי" שהוא מחוסר דעת על הדחוי.

כג) תוס' ד"ה וש"מ דחוי מעיקרו, בתוה"ד, וא"ת אמאי איצטריך לרבי יוחנן למיעוטא. כתב השפת אמת, דלא הבין דבריהם, דהא ר' יוחנן יליף בנראה ונדחה, דאפילו נדחה בדבר החוזר ממילא הוי דיחוי, ודוקא במום גלי קרא דבחוזר ממילא לא הוי דיחוי, אפילו הקדישו קודם למומו, אבל בעלמא בנראה ונדחה הוי דיחוי בכל גווני, ונשאר בצריך עיון.

כד) גמ', בעי רבי ירמיה אבל חלב והפריש קרבן והורו בית דין וכו'. הקשה השפת אמת, אמאי השמיט הרמב"ם דין זה, דהא רבותא גדולה היא, דאף דעומד להקרבה ורק מפני טעות בית דין אין מקריבין אותו, הוי דחוי. ותירץ, דהא רש"י ד"ה הורו כתב, דטעמא דהוי דיחוי, משום דיחיד שעשה בהוראת בית דין פטור, וכיון דקיימא לן דחייב לא נדחה מעולם, להכי לא הביאו הרמב"ם. אך הקשה על רש"י, אמאי הוצרך לדינא דפטור כדי לדחות, תיפוק ליה דמשום דבית דין הורו דמותר ודאי לא יקריבוהו הכהנים.

כה) תוס' ד"ה בן עזאי, בתוה"ד, לא דמיא להא דאמר בפסחים כו'. פירש המצפה איתן, דהתם אמרינן דאין השריפה חומרא, משום דשריפה גופה הויא קולא כשלא ימצא עצים, אבל הכא ודאי הפסול עצמו הוא חומרא, אלא שיכול לצאת מיניה דין צדדי להקל בפיגול, וכהאי גוונא לא מיקרי סופו מיקל.

כו) בא"ד, תימא וכן עזאי כו'. תמה הצאן קדשים, הא יש לומר דודאי לא דריש "אותה", משום דלאו דוקא דהא שייך פסח ואשם, ומכל מקום יליף דאשם כשר שלא לשמו מההיקש למנחה כרבנן לעיל (יא.). והקרן אורה הקשה, דאף אי דריש "אותה" לא קשיא, דהא ודאי ליכא למימר ד"אותה"

יב) בא"ד, ולר"י דאמר בשחיטת לילה וכו'. תירץ המצפה איתן, דאף לרבי יהודה איכא למימר נפקא מינה, דהא דמאחר רגל אחד עובר בעשה, היינו כשעבר רגל שלם, ואחר ג' רגלים עובר בבל תאחר, ובמקדיש ערב הרגל בהמה שליל שביעי שלה ליל לילה יום טוב, חשבינן לה כקדושה, ואף דאין מקריבין בלילה מ"ביום צוותו" מכל מקום אינו פסול בגוף הקרבן. ומדכתב ביום השמיני, קמשמע לן דגופה של בהמה אינה ראויה בלילה להקרבה ומחוסרת זמן היא, ולא עבר באותו רגל בעשה ואין אותו הרגל מצטרף לעבור בבל תאחר.

יג) בא"ד, וי"ל דמודה וכו' דבבמה שחיטת לילה לא תרד. הקשה המלאכת יו"ט, הרי מה שהמזבח דמקדש, ומום דכי עלה לא ירד, יליף לה מדכתיב "והיה המזבח קודש קדשים כל הנוגע המזבח יקדש", ולקמן (ק"ט): משמע להדיא דכל היכא דכתיב "המזבח" ממעט במה, ולא תכשיר פסולים כלל.

יד) תוס' ד"ה הג"ה קדושה ואינה קרבה, בתוה"ד, דהתם אינה קדושה דחויא כיון דבידו לקדשה. הקשה השפת אמת, דמשמע מתוס', דבשותפים שאמר אחד דקדוש לעולה ואינו בידו, דאינה נמכרת. והא יש לחלק, דהתם שאני, דרגל הוי אבר דאין הנשמה תלויה בו, והויא קדושת דמים דלא שייך בה דיחוי, אפילו שותף שאין בידו, מה שאין כן בסוגיין דהקדיש חצי בהמה דהנשמה ודאי תלויה בה הויא קדושת הגוף ויש בה דחיה.

טו) גמ' ועושה תמורה, עיין מה שכתבנו לקמן אות כא.

טז) תוס' ד"ה ש"מ בעלי חיים נדחים, ומיהו קשה מאכל חלב והמיר דתו וכו'. תירץ הברכת הזבח, דלקמן (בעמוד ב') אמרינן בגמ', דאית ביה רבותא טפי משאר דיחוי, דבידו לחזור, ולהכי אמרה רבי יוחנן. [ועיין באות הבאה]. והחק נתן הוסיף דיש לומר, דאתי רבי יוחנן לאשמועינן דאף דאין הפסול בגוף הקרבן אלא באדם, אמנם כתב, דזאת כבר אשמועינן רבי יוחנן לקמן (נט.) דמזבח דנפגם הוי הקרבן דחוי, אף דבידו לתקנו, ואף דאין החטרון בגוף הקרבן. והשפת אמת כתב, דמכל מקום הקשו תוס' שפיר, דלמה הוצרך בגמ' לומר להאי רבותא בדרך צריכותא דב' מימרות דר' יוחנן, בלאו הכי בסלקא דעתך הוי ליה להקשות אהך דהמיר דתו, דמאי חידש, מתניתין הוא, ולתריך משום דבידו. ועיין בטוה"ה הקודש.

יז) תוס' ד"ה וש"מ מינה, וי"ל דמשכחת לה בקבל דם בכלי שיש בו מים. הקשה החזון איש (אורח חיים סימן קכד, ל"ד צח. ד"ה תוד"ה ש"מ), הא בנשפך מצואר על הרצפה ואספו, פסול, משום דצריך לקבל הדם מהפר, והכא נמי, כיון דבזמן דיצא מהפר נתבטל במים, אף דאחר כך רבה הדם וכשר, הוי כאסף מהריצפה ובטלה קבלה ראשונה ופסול. ותירץ, דשמה כיון דיכול להוסיף עליהם ולהכשירים דירבו על המים, קדשו מעיקרא אי ירבו לבסוף, והוי כקבל טיפה דאף דבטיפה אין שיעור הויה, מתקדש, דדעתו לקבל הרבה.

יח) בא"ד, שם. והקשה החק נתן, דישמיענו דיחוי מעיקרא ונדע דמים, דאכתי לא מצינו דחיה בדמים דאינו דחוי מעיקרא. ותירץ, דתוס' בקידושין (ז: ד"ה וש"מ תירצו, דשייך בפירש נקבה לפסח וילדה זכר, דקדושה לדמים דאין פסח בא מנקבה, ואינו דחוי מעיקרא שהרי הולד ראוי להקריב.

יט) בא"ד, (בנמשך לעמוד ב') ורבינו חננאל כו' שלא יקריב מן הדמים קרבנו כו'. הקשה החק נתן, בשלמא מתניתין דמי שהיה טמא, שייך לפרש כן, דקתני יביא בדמיה שלמים ולא פסח, שמע מינה דאין מביא מה שחשב מעיקרא, אבל ברבי יוחנן דשותפין, איך מוכח האי דינא.

כ) בסוה"ד, וקשה לי על זה וכו'. הקשה הפנים מאירות, מאי הוקשה לתוס', הא כבר כתבו דרבי יוחנן ורבי אושעיה בשיטה אחת הם, דאף דבידו לתקן חשיב דיחוי, ואף שיכול לקנות מהשותף חצי השני הויא דיחוי, ועל כן נקט דתלמיד טועה כתבו ואינו מגוף התוס'. ובחק נתן דחה דבריו, דהא בתוס' לקמן (נט.) ד"ה ער שלא חזר הקשו להאי קושיא ולא תרצו כלום, ומוכח

הדרגת היוזמי

מסכת זבחים דף יב - דף יג

טו כסלו - טז כסלו התשע"א

להולכה, אבל חטאת דלמצוה למדה מעולה, ולעכב מקראי דפסח וחטאת, ולא כתיב בהו הולכה, כיון דהולכה אפשר לבטלה לא ילפינן לה מקבלה ולא פסלה, ורבנן סברי כשם שלמצוה הוי קבלה הוא הדין בהולכה. והעולת שלמה הביא, למה שכתבו התוס' במנחות (ב: ד"ה שחיטה, דהא דלא תני הולכה אחת לכולן משום דלרבי שמעון הולכה לאו עבודה היא, מוכח, דעלו לשם חובה, דהתם איירי בעלו לשם חובה.

(ח) גמ', והתניא והקריבו זו קבלת הדם. פירש רש"י ד"ה והקריבו, דילפינן שצריך לקבלו בכלי. וכתב בחידושי הגרי"ז, דעיקר הדין דבעינן כלי שרת ילפינן לקמן (צו: מ"ויקח משה וישם את הדם באגנות", דמינה ידעינן דין קידוש בכלי, נוכחו שהביא רש"י עצמו בד"ה כשהוא אומר, ובד"ה אתה אומר כתב, אבל קבלה לא צריך כלי מאוהל מועד ואילך, דהיינו דלכך בעינן הגילוי מוהקריבו. והעיר, דמה הועיל הא דבעי כלי שרת, הא אכתי לא ילפינן דמיקרי עבודה. ונפקא מינה דאף בבמה דלית בה דין קידוש כלי, מכל מקום אית בה דין עבודה. וכן בפרה אדומה דמקבלים דמה ביד, מחשבה פוסלת בה, אלמא יש עליה שם עבודה אף בגונא דלא שייך קידוש בכלי שרת. ונשאר בצריך עיון.

(ט) תוס' ד"ה בכהן כשר, וקשה דהא נפקא וכו'. ותירץ בצאן קדשים, דבלא גזירה שוה הוא אמינא דכשר בור, ומשום הכי כשר נמי בכהן מחוסר בגדים. וכתב בחק נתן, דאי אפשר לומר כן, דפשיטא דקבלה פסולה בור, ומשום הכי הקשו תוס'.

(י) בא"ד, שם. בחק נתן הביא דכתב הרמב"ם (פ"ה ממעשה הקרבנות ה"א), כל הזבחים קיבול דמן בכלי שרת ביד הכהן. וכתב דנראה דמפרש כלי שרת, היינו לקבל הדם בכלי, ומוכרח דגרס הא מה אני מקיים והקריבו זו קבלת הדם שלא תהא אלא בכהן כשר ובכלי שרת, וכן הגירסא בתורת כהנים. ואם כן לדידיהו ניחא קושיית התוס'.

(יא) גמ', קבלה לא עשה בה מחשבה כמעשה. וכתב הקרן אורה, דלמסקנא דבפיגול קאמר, אם שחט על מנת לקבל למחר לא הוי פיגול. והקשה, הא ר' טרפון קאמר לה להוכיח דמצונו דקבלה קיל מזריקה, והא מה דלא הוי פיגול במחשב על מנת לקבל, לאו משום קולא הוא, אלא משום דבעינן מחשבת אכילה, או דאדם או דמזבח, וקבלה לאו אכילה היא, ומשום הכי נמי שפיכת שיריים והקטר אימורין דקילי, אמר חישוב על מנת לשפוך כו' הוי פיגול. ותירץ, דמכל מקום קצת קולא היא דלא דמי לזריקה בפסול פיגול מאיזה טעם שיהיה.

(יב) רש"י ד"ה קיבלו בחוץ, דשחיטה היא דכתיבא לחיובא וכו'. וזריקה נפקא מדם יחשב. כתב בחידושי הגרי"ז, דמשמע דהטעם דאין חייב על קבלה בחוץ משום דליכא ילפותא ומהיכי תיתי שיהא חייב, וכן הוא בגמ' לקמן (קז:). והקשה דבגמ' לקמן (קטו: איתא דהפטור בקבלה בחוץ משום דילפינן מהעלאה, מה העלאה שהיא גמר עבודה, אף כל שהיא גמר עבודה, והביא שכבר תמהו כן התוס' לקמן (קז: ד"ה להכני. ותירץ, דנראה דהילפותא מהעלאה דבעינן עבודה תמה, היינו אי אתי לחייב משום "עבודה", אבל בדף קז: שאלה הגמ' דנילף לחייב בחוץ מטעם "מעשה" הקבלה, כמו שחיטה דלאו עבודה היא, וחייב בחוץ על "מעשה השחיטה", והא דבעינן קרא על זריקה, אפשר משום דרוצה הגמ' לחייב נמי על זריקה אפילו שלא בתורת עבודה.

(יג) גמ', דיקא נמי דקתני וכו'. הקשה הצאן קדשים, אמאי בעינן להאי דיוקא, הא במתניתין נכתב שלא לשמה ולא איירא כלל בפיגול. וברש"י ד"ה לא עשה פירש, דהוה אמינא דברבי עקיבא איירי אף בשלא לשמה, אבל לא דמתניתין איירא בפיגול. וכן במסקנא לא חשו להאי דיוקא כמו שכתבו התוס' ד"ה דיקא. ובחק נתן הקשה נמי, אמאי דייקן מסיפא דהזבח נפסל בארבעה דברים, ולא מרישא דבקבל הלך וזרק שלא לשמו, אלא יש לומר

הוי מיעוט גמור דאין פסול שלא לשמו אלא חטאת דהרי אשכחן פסח דנמי פסול, אלא אתי למעוטי מין מסוים דאתי למזבח. ובן עזאי דדריש קל וחומר סבר, דמ"אותה" מסתבר יותר למעוטי אשם ולא עולה משום דאיכא קל וחומר.

דף יג ע"א

(א) מתני', הפסח והחטאת וכו' קבל והלך וזרק וכו'. כתב הקרן אורה, דכמו שפסח וחטאת נפסלו בכל ד' עבודות, הוא הדין שאר זבחים שאין מרצין לבעלים, אלא דאתא לאשמועינן דאף לפסול מועיל בהני ד' עבודות. וכן גבי לשמה ושלא לשמה, ושלא לשמה ולשמה, הוא הדין בשאר עבודות דאין מרצה לבעלים, וכן כתב הרמב"ם (פט"ו מפסולי המוקדשין ה"א).

(ב) מתני', או לשמן ושלא לשמן וכו'. כתב הקרן אורה, דלא ידע מנא להו דהכי הוא. ושמא, כיון דממילא סתמא לשמה, ואפילו הכי נפסל כשחשב שלא לשמה, הוא הדין כשאמר כן מפורש. ובנתיבות הקודש הביא, דבפסחים (ס). תלו דין זה אי תפוס לשון ראשון כרבי מאיר, או אף בגמר בדבריו אדם נתפס כרבי יוסי.

(ג) מתני', שם. הקשה הנתיבות הקודש, אמאי תנו לה הכא ולא לעיל בריש פירקין, ובתוס' לעיל (ב: ד"ה כל הזבחים כתבו, שכמו דבשחיטה הוא הדין בקבלה הולכה וזריקה, ואמאי לא פירשו כן במתניתין. ותירץ, דבתוס' (שם) פירשו בתירוץ השני, דשלא לשמן דמתניתין דהתם כולל נמי שינוי בעלים, והוא שייך דוקא בזריקה ולא בשאר עבודות.

(ד) מתני', שם. נסתפק בנתיבות הקודש, בגוונא שחשב מחשבת פסול והכשר יחד בשינוי בעלים, אי נפסל כמו בשלא לשם קרבן, או דלמא כיון דסוף סוף חשב נמי לשם הבעלים והוי שותף בקרבן, אין כאן שנוי בעלים דהא לא נעקר שם בעלים הראשונים.

(ה) מתני', רבי שמעון מכשיר בהילוך. כתב בחידושי הגרי"ז, דלקמן (יד: מסקינן דאף רבי שמעון מודה דהולכה פסולה בור, ולא פליג אלא בשלא לשמה. ופירש רש"י (שם) ד"ה אפילו, דמחשבה לא פסלה משום דאין היתר הקרבן תלוי בה, ולא קרינן בה דברים המביאים לידי אכילה, אבל עבודה הוי ליפסל בור. והקשה, הרי הכלל דדברים המביאים לאכילה נאמר גבי פיגול, והכא איירינן בשלא לשמה, אלא דמוכח כשיטתו דשלא לשמה הוי מחשבה פוסלת, ולהכי דמי לפיגול, דאי נימא דשלא לשמה הוי חסרון בלשמה מה ענינו לפיגול. וכן הוכיח ממה שכתב רש"י במנחות (ב: ד"ה מכרי מחשבה, דזבחים פסלה מחשבת שלא לשמה שנאמר "לא יחשב". ותמוה מאד, היכן מצונו בלא יחשב שלא לשמה, ולשיטתו אתא שפיר דעיקר הדין דמחשבה פסולה פוסלת, ילפינן מ"לא יחשב", ורק הא דשלא לשמה הויא מחשבה פסולה ילפינן מקראי אחרוני.

(ו) מתני', רבי אליעזר אומר המהלך במקום שהוא צריך וכו'. נסתפק בחידושי הגרי"ז, לדעת רבי אליעזר, אם סובר דלאו שמיה הולכה כלל, או דרק לענין מחשבה פליג, דאינה פוסלת, אבל יש עליה שם הולכה דצריך כהן, ואם יעבוד זר ילקה, דאף דהגמ' מדמה דברי רבי אליעזר נמי לענין זר, היינו דוקא לענין פסול הקרבן, דלא יועיל אחר כך תקנה. והוסיף דאפילו לרבנן לשיטת הרמב"ם (פ"ג מפסולי המוקדשין ה"ט) דפסק דהילוך זה יש עליו שם עבודה, יש לומר דהיינו דוקא אם עשהו כהן, אבל אם יעשה אותה זר אין עליה שם הולכה.

(ז) מתני', שם. נסתפק הפנים מאירות, אי לרבי שמעון כשר לגמרי ועלו לבעלים לשם חובה, או דמודה שלא עלו. ומסיק דמודה שלא עלו, משום דילפינן לעיל (ד: מקרא דשלמים "והקריב את הכל המזבחה" זו הולכת איברים למזבח, ומהא דאפקיה רחמנא להולכה בלשון קבלה, סבר רבי שמעון דדמי לקבלה, אלא דדוקא בשלמים שאין נפסל בקבלה, הוא הדין

פיגול משום אכילת מזבח אף דלא התיר הבשר, ומוכח דזריקה מפגלת משום עבודה, וכיון שכן בעינן עבודה כשרה, ושלא במקומו דפסולה אינה עבודה ולא הוי פיגול, ולפי זה אתי שפיר, משום דודאי עדיפא עבודת זריקה דנתחדש בה דמפגלת, מעבודת קבלה דלא נתחדש בה כן.

(יז) גמ', וּשְׁפִיכַת שִׁירִיִּים וְהִקְטַרְתָּ אִימֹרִים לֹא פִסְלָה בְּהוּ מַחֲשָׁבָה וְכוּ'. הַקְּשָׁה הַקֵּרֶן אֹרֵה, כִּיּוֹן דְּסִלְקָא דְעֵתִין דְּהִנְהוּ לֹא פִסְלָה בְּהוּ מַחֲשָׁבָה, מִשׁוּם דְּדוּקָא אֲכִילַת אֲדָם הוּיָא אֲכִילָה וְלֹא אֲכִילַת מִזְבֵּחַ, אִם כֵּן הֵיכִי אֲתִי שְׁפִיר הַחִילּוּק בֵּין זְרִיקָה לְקַבְלָה, הָא אִם חִישַׁב עַל אֲכִילַת בָּשָׂר בֵּין בְּקַבְלָה בֵּין בּוֹרִיקָה הוּי מַחֲשָׁבָה, וְאִם חִישַׁב עַל אֲכִילַת מִזְבֵּחַ אֲפִילוּ זְרִיקָה מְנַלְן דְּפִסְלָא מַחֲשָׁבָה, כִּיּוֹן דְּאֲכִילַת מִזְבֵּחַ הוּי אֲכִילָה. וְעוּד, הָא כְּבָר שְׁנֵי הָא דְאָמַר הֲרִינִי מִקְּבֵל עַל מִנַּת לְשִׁפּוֹךְ שִׁירִים לְמַחַר, הֲרִי דִידַע דְּאֲכִילַת מִזְבֵּחַ הוּי אֲכִילָה וְאִי קְשִׁיָּא לִיהָ מְבַרִייתָא זֵו דְּמַרְבִּי אֲכִילַת מִזְבֵּחַ. וְעוּד, אֲמַאי בְּאֲמַת תְּרַצוּ לְעִיל בְּעַל מִנַּת לְשִׁפּוֹךְ שִׁירִים, וְלֹא אֲמַרוּ בְּפִשְׁטוּת עַל מִנַּת לְאֲכֹל מְבַשְׂרָה לְמַחַר. וְעוּד הַקְּשָׁה, דְּהַבְרִייתָא שְׁחִידְשָׁה דְּאֲכִילַת מִזְבֵּחַ כְּאֲכִילָה, אֲמַאי אֲמַרוּ בְּשִׁפְיַת שִׁירִים וְלֹא בּוֹרִיקָה. וְכַתְּבֵי דִיש לּוֹמַר דְּאֲפִשְׁטִיה דְּקָרָא קָאִי דְּמִיירִי בּוֹרִיקָה, דְּכַתִּיב הַמְקַרֵּיב כו', הֵינְיוּ דְּהַמַּחֲשָׁבָה הִיתָה בְּשַׁעַת זְרִיקָה, וְלֵהִכִּי קָאֲמַר מְנִין לְרַבּוֹת אֲכִילַת מִזְבֵּחַ הֵינְיוּ שְׁפִיכַת שִׁירִים וְהִקְטַרְתָּ אִימֹרִים. אֲבָל סִלְקָא דְעֵתֶךָ דְּמִקְשָׁן הִנֵּחַ בְּצִרִיךְ עֵינִין. וְעֵינִין מַה שְׁכַתְּבָנוּ לְעִיל אֹת טוּ מִהַגְרִיזִי.

(יח) גמ', טבילת אצבע מפגלת. הקשה המשנה למלך (פי"א מפסולי המוקדשין ה"א), להרמב"ם דפוסק (שם, פ"א הכ"ג) הולכה שלא ברגל לאו הולכה היא, ואפילו עומד בצד המזבח וזורק, דדרכה בכך לאו שמייה הולכה, איך פסק (שם פי"ז ה"ג) טבילת אצבע מפגלת, והניח בקושיא. ותיריך השפת אמת, דהכא דעיקר המצוה היא שלא ברגל, פשיטא דהוי כהולכה. מה שאין כן בעומד ליד המזבח אף שדרכה בכך, קים להו לחכמים דלישנא דקרא "והקריבו" היינו ברגל, ומשום הכי אינה עבודה כשאינה ברגל.

(יט) גמ', וכי הכל משלמים למדנו וכו'. כתב השפת אמת, דהכא נמי מצי להוכיח מחטאות פנימיות דיש פיגול בכל המתנות ובשלמים רק במתנה הראשונה, ומוכח דכל דבר המעכב מביא לידי פיגול.

דידעו שפיר כמו שהקשה הצאן קדשים דרישא לא איירא בפיגול אלא בשלא לשמה, אבל סיפא דכולל וחוזר, הבינו דעל כרחך לרבות פיגול אתא, ודייקו דאף סיפא לא איירי בפיגול מדקאמר אינו נפסל ולא אינו מפגל.

(יד) גמ', וְכֹל שֶׁאֵינִי מְרַבֵּה אֶף שְׁפִיכַת שִׁירִיִּים וְהִקְטַרְתָּ אִימֹרִים. הַקְּשָׁה בַחִידוּשֵׁי הַגְרִיזִי, הֲרִי הַכֹּלל בְּפִיגוּל הוּא דְדַבֵּר הַמְּבִיא לְיַד אֲכִילָה יֵשׁ בּוּ פִיגוּל, וּבִשְׁלֵמָא הִקְטַרְתָּ אִימֹרִים אֲפִשְׂר דְּכִיּוֹן דְּכֹל זְמַן שְׁלֹא הוּקְטַרוּ אִימֹרִים אֲסוּר בָּשָׂר בְּאֲכִילָה מִקְרִי מִתִּיר, וְכֵן מִשְׁמַע מִהַרְמַב"ם (פי"ח מפיגול ה"ז) שכתב, בשר הוי דבר שיש לו מתירים דאימורים מתירים אותו, אבל שפיכת שיריים אמאי הוּו דבר המביא לאכילה, וצריך עיון.

דף יג ע"ב

(טו) גמ', אלא לא קשיא הא דאמר הרינו שוחט. הקשה הברכת הזבח, להאי שינויא, אמאי בעינן לחילוק דלעיל בין פיגול ושלא לשמה, הא שפיר יש לומר תרוייהו בשלא לשמה, והחילוק כמו שתירצו, דאף לרבי יוחנן דלעיל (ט:): אין פסול אלא בחשב בשחיטה לזריקה, ולא בשחיטה לקבלה. ותיריך, דגרס "אלא", ובאמת חזרו מתירוץ דלעיל דמחלק בין פיגול ושלא לשמה. וכן ביאר השפת אמת, והלשם זבח כתב, דלא רצו דחזרו בהם, משום ריש לקיש דפליג שם וסובר דאף משחיטה לזריקה אין נפסל בשלא לשמה.

(טז) גמ', שם. הקשה בחידושי הגרי"ז, דאין מובן לשון הברייתא שאמרו קבלה לא עשה בה מחשבה כמעשה, זריקה עשה בה מחשבה כמעשה, משמע דזריקה עדיפא מקבלה, והא אמרינן הכא דאף קבלה הויא עבודה, אלא דאין בה פיגול, דאינה באכילת מזבח, וזריקה הויא אכילת מזבח, ואף שיריים שאינם עבודה, כיון דאכילת מזבח הם, עביד בהו פיגול. ותיריך בשם הגרי"ח, דזריקה אינה מטעם אכילת מזבח אלא נתחדש דעבודה זו מפגלת אף דאינה אכילת מזבח, ונפקא מינה דאי משום אכילת מזבח סגי אף בזריקה אחת כמו באכילת אדם בכזית, אבל כיון דהוא משום עבודה בעינן עבודה שלמה. והוכיח כן, מדאמרינן לקמן (כו). דאם חשב על זריקה שלא במקומו דלא שרי הבשר באכילה לא הוי פיגול, והא בשפיכת שיריים אף דלא מתיר הבשר באכילה הוי פיגול משום אכילת מזבח, ובזריקה נמי יהיה

הצטרף גם אתה ללומדי ה"דרף היומיומי" בעיון!!!

זמני השיעור בדף היומיומי בעיון ע"י רבני הכולל בכל יום בין השעות 9:45-10:45 בבית המדרש 'אהל יעקב' רחוב קצות החושן 2 קרית ספר מודיעין עילית ת"ז

יש אנשים שרוצים לעשות יד ושם לזכר עולם על נשמת אבותיהם ועושים להם מצבה של אבן וכו'...

יתנדב עבורו איזה ספר הצריך לרבים ללמוד בו, ויכתוב עליו את שמו, ובכל עת שילמדו בו יהיה לנחת רוח לנשמת הנפטר... (הח"ח באהבת חפד"ח ב"פ"ט"ו)

כתובת המערכת: רח' שאגת אריה 17/25 קרית ספר מודיעין עילית. טל/פקס: 08-9741714 ©

למנויים, לתרומות, להנצחות ולכל ענין 052-7113060 Sbma@kavnaki.net

<http://www.shtaygen.co.il/?CategoryID=1124>